

Najaarsnota 2018

In deze najaarsnota 2018 gaan we, naast de ontwikkelingen in het huidige begrotingsjaar, in op de beleidsvoornemens van het begrotingsjaar 2019.

Najaarsnota 2018

en meerjarenperspectief 2019 - 2022

Datum: 25 september 2018

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Strategische agenda	7
1.1. Inleiding	7
1.2. Bestuurlijke samenwerking	7
1.3. Ontwikkelingen strategische agenda	8
1.4. Recapitulatie financiële voorstellen strategische agenda	16
1.5. Recapitulatie investeringsagenda	16
1.6. Recapitulatie Regiodeal Zeeland	18
1.7. Grote projecten	19
2. Financiële ontwikkelingen	21
2.1. Instandhouding infrastructuur	21
2.2. Subsidieverantwoordingen	26
2.3. Ontwikkelingen Provinciefonds	27
2.4. 2 ^e ronde budgetbewaking	30
2.5. Overige financiële ontwikkelingen	32
2.6. Ontwikkeling grondbank	35
3. Financieel perspectief	36
3.1. Vertrekpunt	36
3.2. Recapitulatie financieel meerjarenperspectief	36
3.3. Ontwikkeling algemene reserve en weerstandsratio	36
Bijlagen	38
Bijlage 1: effecten 2 ^e ronde budgetbewaking 2018	38
Bijlage 2: Ontwikkeling grondbank en kavelruil	45
Bijlage 3: Uitvoeringsstrategieën infrastructuur	47

Inleiding

In de voorjaarsnota 2018, die op 8 juni 2018 is vastgesteld door Provinciale Staten, zijn de kaders voor de begroting 2019 vastgelegd en zijn wij ingegaan op de uitvoering van de begroting 2018. In deze najaarsnota ligt het accent op de ontwikkelingen sinds de vaststelling van de voorjaarsnota. Daarnaast vormt de najaarsnota de onderbouwing voor de eerste bijstelling van de begroting 2019.

Een belangrijke ontwikkeling in de voorjaarsnota was de omzetting van al ons beleid naar een strategische agenda bestaande uit 11 maatschappelijke opgaven voor Zeeland. Opgaven die enerzijds aansluiten bij de provinciale rol ten aanzien van het Interbestuurlijk Programma (IBP), zoals dat landelijk is opgesteld, en anderzijds aandacht heeft voor de specifieke Zeeuwse vraagstukken. In de begroting is die omzetting doorgevoerd, inclusief uitvoeringsbudgetten voor deze opgaven. Op dit moment doen wij geen voorstellen om wijzigingen aan te brengen in de opzet van de maatschappelijke opgaven, maar gaan we wel in op de ontwikkelingen sinds de vaststelling van de voorjaarsnota.

Bij de voorjaarsnota voorzagen we herstel van onze financiële positie door een hoger accres uit de maartcirculaire, en door het advies van de commissie Jansen over de weeffout in het Provinciefonds. Inmiddels hebben alle andere provincies dit advies en de financiële consequenties overgenomen.

Een andere belangrijke ontwikkeling is de regiodeal met het kabinet, waarin is afgesproken dat het Rijk bijdragen levert aan een aantal specifiek benoemde projecten in Zeeland tot een bedrag van € 35 miljoen in de komende jaren. De provincie is kassier namens Zeeland. Daarom staan de bestedingen van de eerste tranche, ruim € 13 miljoen, ook opgenomen in deze nota. Voor een belangrijk deel zullen de middelen zelfs dit jaar nog worden besteed. Dat wordt mede mogelijk door onze voorstellen voor de financiële verwerking van meerjarige subsidies.

In de zerobased begroting hebben wij ruimte gemaakt voor investeringen via de investeringsagenda. In deze najaarsnota doen wij voorstellen voor de besteding van € 12 miljoen aan projecten die nu kunnen worden uitgevoerd. Voor een groot deel betreft het hierbij tevens de provinciale cofinanciering voor projecten uit de regiodeal.

In de afgelopen maanden is tempo gemaakt met de invulling van de opgaven. Met de extra beschikbare middelen worden nieuwe projecten opgezet. Ook zijn stappen gezet in de samenwerking met andere partijen. In deze najaarsnota ziet u als voorbeeld daarvan de inzet op klimaatadaptatie die wij voorstellen.

Voor de problematiek rond RUD/DCMR en de Westerschelde Ferry is het noodzakelijk nu maatregelen te treffen die beslag leggen op middelen in de nieuwe bestuursperiode. Voor het overige zijn wij daarmee terughoudend, om ruimte te houden voor nieuwe accenten in de nieuwe bestuursperiode.

Tenslotte zijn ook de financiële gevolgen van de Miljoenennota en de bijbehorende september-circulaire in deze Najaarsnota verwerkt. Het meest opvallende nieuws uit de Rijksbegroting is wellicht het Deltares-rapport over zeespiegelrijzing. De algemene boodschap is dat de stijging voorlopig slechts beperkt toeneemt en daarbij binnen de marges blijft die eerder zijn gehanteerd. Vanaf 2050 lijkt de stijging echter te zullen versnellen. Dat zal voor Zeeland ingrijpende effecten hebben op zowel de waterveiligheid als de zoetwatersituatie. Dat stelt ons voor grote opgaven, maar biedt tegelijk ook kansen voor onze provincie als natuurlijk laboratorium voor klimaatadaptatie.

Verder is 'krimp' is een item in de nieuwe Rijksbegroting. Dat biedt kansen voor Zeeland, al draait het in Zeeland meer om vergrijzing en ontgroening dan om netto-krimp. Binnenkort wordt het advies van de commissie Dijkgraaf (commissie aanpak leerlingendaling voortgezet onderwijs) verwacht, dat relevant kan zijn voor Zeeland. In 2019 zal het kabinet terugkomen op een krimp-check, die bedoeld is om te voorkomen dat algemene maatregelen in het onderwijs negatief uitpakt voor scholen in krimpgebieden. Verder heeft het kabinet veel oog voor de krappe arbeidsmarkt, zoals die zich ook in Zeeland openbaart.

In het meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport van het Rijk (MIRT) komt het onderzoek naar de corridor Rotterdam-Antwerpen naar voren, naast de projecten die voor Zeeland van groot belang zijn, zoals aandacht voor Zuidwestelijke Delta (onder meer de structuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer), geluidsmaatregelen langs de Zeeuwse spoorlijn en de Nieuwe Sluis in Terneuzen. Daarmee bevat de Miljoenennota (met de onderliggende begrotingen per departement) inhoudelijk geen grote verrassingen voor Zeeland.

1. Strategische agenda

1.1. Inleiding

Opgavegericht werken is niet alleen een andere werkwijze, maar vraagt ook een andere manier van denken, besturen, programmeren en (samen)werken. Minder gericht op de eigen taken, eigen visie en sectorale beleidsthema's, maar meer flexibel gericht op het maatschappelijk resultaat dat overheden (en andere partijen) gezamenlijk moeten realiseren, vanuit een brede analyse van wat de maatschappij nodig heeft. De omslag die bij de voorjaarsnota is ingezet vraagt gewinning, uitproberen en leren van fouten. Intern - van PS, GS en ambtelijke dienst -, maar ook extern, in de wijze van samenwerken met overheids- en andere partners. Notities netwerksturing vormen een belangrijk instrument voor PS om kaders te stellen voor proces en netwerk. Om daar ervaringen mee op te doen worden tegelijk met deze najaarsnota concept-notities netwerksturing aangeboden voor de opgaven Omgevingsvisie, Kwaliteitskust, Zichtbaar Zeeland en Energietransitie. Aan de hand van de ervaringen daarmee kunnen GS en PS tot een optimale invulling en benutting van dat instrument komen.

1.2. Bestuurlijke samenwerking

In het voorjaar is het advies #Hoedan opgesteld door de commissie externe spiegeling bestuurskracht. Het interbestuurlijk programma (IBP) heeft een centrale plaats in het advies, als gezamenlijke agenda van de overheden in Zeeland. In de voorjaarsnota hebben wij uiteengezet hoe onze strategische agenda past binnen die gezamenlijke agenda. Samenwerken als één overheid – het motto van het IBP - krijgt niet alleen gestalte in de inhoudelijke onderwerpen in de strategische agenda, maar ook in bestuurlijke processen.

Alle partners zijn van mening dat de samenwerking aan de Tafel van 15 en in het IJzendijke-overleg versterkt moet worden. Dat krijgt binnenkort gestalte via het OZO, het overleg van Zeeuwse Overheden, dat nadrukkelijker dan nu ambtelijk ondersteund gaat worden met een gezamenlijk regiobureau. In onze brief van 21 augustus (kenmerk 18021612) hebben wij u hierover geïnformeerd. De kosten van het regiobureau worden gezamenlijk gedekt door gemeenten, Waterschap en de Provincie.

Voorgesteld besluit: de Provinciale bijdrage dekken uit de budgettaire ruimte (2018: € 15.000; 2019 én 2020: € 55.000; 2021: € 40.000).

Met overheden in Fryslân werken we samen en wisselen we kennis uit vanuit een vergelijkbare problematiek én overeenkomsten in een sterke regionale identiteit.

Op 5 november, dus voor de behandeling van deze najaarsnota, staat de Vlaams-Nederlandse top gepland, die dit jaar in de Abdij in Middelburg plaatsvindt. Hieraan zijn voor Zeeland kosten verbonden van € 40.000. Per brief hebben we u hierover ook geïnformeerd.

Voorgesteld besluit: Deze kosten dekken uit de budgettaire ruimte 2018.

1.3. Ontwikkelingen strategische agenda

1.3.1. Klimaatadaptatie en Deltawateren

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen toe. Dat levert risico's op voor onze economie, gezondheid en (water)veiligheid. In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (2014) is afgesproken dat overheden ervoor gaan zorgen dat schade door hittestress, wateroverlast, droogte en overstromingen zo min mogelijk toeneemt. Zij letten daarop bij de aanleg van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen, het opknappen van bestaande bebouwing, vervanging van rioleringen en wegonderhoud. In het Deltaplan 2018 is afgesproken dat elke regio aan de slag gaat met 3 principes, namelijk:

- weten (in beeld brengen kwetsbaarheden als gevolg klimaatverandering),
- willen (ambities formuleren) en
- werken (aan de slag, uitvoering).

Wij stellen – in lijn met de motie van PS van 8 juni 2018 - voor om voor een aantal projecten en processen nu extra middelen uit te trekken. Concreet gaat dit om de volgende elementen:

- Provinciale klimaatstresstest
- Opzetten risicodialog
- Kennisontwikkeling en borging
- Zeeuwse klimaatadaptatiestrategie
- Watermaatregelen
- Initiatieven om samenleving klimaatrobuuster te maken

Voorgesteld wordt hiervoor € 540.000 in 2019, € 485.000 in 2020, € 325.000 in 2021 en € 275.000 in 2022 extra uit te trekken.

(x € 1.000)	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
Proceskosten Deltawateren (2019)		140	
Projecten en processen klimaatadaptatie (2019 – 2022):	1.625		

Op het onderdeel Deltawateren wordt verder gewerkt aan de uitwerking van het besluit om een doorlaat te realiseren in de Grevelingen. Voor verdere proceskosten voor de Deltawateren, zoals het gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta, stellen wij voor € 140.000 uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen.

1.3.2. Energietransitie en Circulaire Economie

Samen met alle betrokken partijen vanuit overheid en bedrijfsleven werken wij aan het opstellen van een regionale energiestrategie. De bouw van het Tidal Technology Centre en het realiseren van de opgave om windenergie op land op te wekken liggen op schema. We verwachten het e-mobility park in Vlissingen nog deze collegeperiode op te leveren.

In de voorjaarsnota hebben wij gemeld dat een industrieel symbiose fonds in oprichting was, dat gevoed zou worden uit middelen voor de Green deal waterstof (€ 1,8 miljoen) en ZIS 1 (€ 1 miljoen). Voor de fondskosten (€ 475.000) was dekking voorzien vanuit de investeringsagenda. Het doel van dat fonds was om projecten vanuit Smart Delta Resources mogelijk te maken. Inmiddels zijn er, mede als gevolg van de grotere aandacht voor energietransitie, andere financieringsmogelijkheden, bijvoorbeeld via de BNG. Samen met de partners is daarom besloten dat een eigen fonds geen meerwaarde biedt. Wij hebben met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat afgesproken dat de voeding vanuit Zeeland in Stroomversnelling 1 (de € 25 miljoen Balkenende-gelden) wordt toegevoegd aan de aanjaaggelden. Voor de middelen uit de Green Deal bezien wij samen met het ministerie of deze voor andere projecten op het gebied van energietransitie in Zeeland beschikbaar kunnen blijven. De middelen uit de investeringsagenda vloeien daarin terug.

(x € 1.000)	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
Herbestemming beschikbare middelen (2018)	-250	-475	
Pilot voorbeeldorp Nieuwdorp (2019)	200		
Verduurzaming bedrijventerreinen (2019)	100		

Voor verschillende projecten willen wij de komende jaren extra geld uittrekken. Dit betreft de inzet om van Nieuwdorp een “voorbeeldorp” energie en klimaat te maken en extra inzet ten behoeve van verduurzaming van bedrijventerreinen. De extra inzet betreft € 200.000 in 2019 en € 100.000 in 2020. Aangezien een geplande uitgave van € 250.000 in 2018 inmiddels anders wordt gedekt, valt dat bedrag nu vrij. De extra inzet in 2019 kan grotendeels worden gedekt door het vrijgevalen budget over te hevelen.

1.3.3. Cultuur en Erfgoed

Samen met de Z4 zijn wij gestart met de uitvoering van het culturele bidbook “Samen aan Zee”. In samenwerking met de opgave Zichtbaar Zeeland wordt onderzocht hoe cultuur en erfgoed nog meer kunnen worden ingezet als factor in het vestigingsklimaat, met name ook gericht op het aantrekken van arbeidskrachten.

In 2019 is het 75 jaar geleden dat Zuid-Nederland werd bevrijd. Met het oog daarop gaan wij, zoals aangegeven in onze brief van 18 juli 2018, samen met het Nationaal Comité 4 en 5 mei en de gemeente Terneuzen op 31 augustus 2019 in Terneuzen een nationaal startmoment 75 jaar vrijheid organiseren. Tijdens dit startmoment staan de Slag om de Schelde en de daarop volgende bevrijding van Zuid-Nederland centraal. De totale kosten hiervoor worden geraamd op € 500.000. Het Comité 4 en 5 mei stelt een bedrag beschikbaar van € 100.000. Regionaal zal derhalve € 400.000 gevonden moeten worden.

(x € 1.000)	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
Slag om de Schelde (2018/2019)	300		
Bevrijdingsmuseum (2018)			1.000

De gemeente Terneuzen heeft aangegeven een bijdrage in de kosten te zullen leveren. Hoewel de dekking dus nog niet rond is, moeten er dit jaar al wel opdrachten worden verleend. Wij stel-

len daarom voor nu € 300.000 beschikbaar te stellen. Samen met de gemeente Terneuzen zullen wij ons inspannen voor actieve fondswerving (onder meer bij Zeeuws-Vlaamse en Vlaamse partners) om die kosten zo veel mogelijk te dekken. Daarnaast stimuleren wij het organiseren van aanvullende activiteiten rondom 75 jaar vrijheid door heel Zeeland heen.

Het bevrijdingsmuseum realiseert in Borsele een Roosevelt Experience en een nieuw tentoonstellingspaviljoen. Vanuit de regio-envelop wordt hiervoor € 1 miljoen in 2018 beschikbaar gesteld aan het Bevrijdingsmuseum.

1.3.4. *Bereikbaarheid, havens en bedrijventerreinen*

De logistieke ontwikkelingen in de wereld gaan snel onder invloed van de energietransitie, digitalisering en robotisering. Het is essentieel voor de Zeeuwse logistieke bedrijven dat zij de ontwikkelingen volgen en anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. In 2019 t/m 2022 willen we dit met € 60.000 per jaar extra ondersteunen.

In 2016 is de regeling Impuls Bedrijventerreinen opgezet op basis van het coalitieakkoord. In 2017 en 2018 zijn volgende tranches in uitvoering gebracht, met per jaar een bedrag van € 1,5 miljoen uit de investeringsagenda. Vanwege het succes van de regeling verwachten wij dat er de komende jaren voldoende animo is om nieuwe herstructureringsprojecten op te pakken. Wij stellen voor om voor 2019 opnieuw € 1,5 miljoen uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen voor een nieuwe subsidieronde.

Op grond van de investeringsstrategie zijn in de afgelopen periode verschillende wegenprojecten uitgewerkt. Deze projecten zijn nu bestedingsgereed. Wij stellen voor de benodigde middelen uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen. Zie onderstaande tabel:

Investing	Bedrag	Afschrijving
Landbouwroutte Poortvliet	€ 0,7 miljoen (waarvan 0,5 miljoen al in 2018 in investeringskrediet geplaatst)	Vanaf 2020, 35 jaar
N286 fietspad St Maartensdijk	€ 0,1 miljoen	Vanaf 2020, 35 jaar
N252: Fietstunnel Maintenance Value Park	€ 0,45 miljoen	Vanaf 2020, 35 jaar
Fietspad Sluiskil – sluizencomplex	€ 0,53 miljoen	Vanaf 2020, 35 jaar
N253 (turbo) rotonde Anna ter Muiden	€ 0,8 miljoen	Vanaf 2020, 35 jaar
Oesterdam rotonde Speelmansplaten	€ 0,9 miljoen (2020)	Vanaf 2021, 35 jaar
N256 Landbouwweg Zandkreeksluis	€ 0,35 miljoen (2020)	Vanaf 2021, 35 jaar

Voor deze projecten wordt voorgesteld investeringskredieten aan te leggen, waarbij de middelen uit de investeringsagenda wordt ingezet voor de aanleg van dekkingsreserves, ter dekking van de toekomstige afschrijvingslasten.

Verder stellen wij voor om voor voorbereidingen van wegeninvesteringen in 2019 opnieuw € 150.000 uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen. Daarnaast stellen wij voor een bedrag voor voorbereidingskosten van € 100.000 van 2018 naar 2019 te verschuiven.

In de voorjaarsnota 2018 is het besluit opgenomen om het krediet voor de voorbereidingen van de eerste fase van het project Zanddijk op te hogen tot € 1,1 miljoen. Er is nog geen overeenstemming voor wat betreft de grondaankopen. Uit overleg met bewoners uit de streek is gebleken dat een wijziging van de scope van de eerste fase van het project wenselijk zou zijn. Daarnaast leiden gewijzigde marktomstandigheden in de bouw tot een significant hogere raming dan het bedrag van € 6,4 miljoen, waarvan in 2017 sprake was.

In het licht van deze ontwikkelingen stellen wij voor om eerst het totale vraagstuk rondom de Zanddijk en mogelijke oplossingen in kaart te brengen. In de eerste helft van 2019 kan dan tot besluitvorming worden gekomen. In afwachting daarvan gaan wij nu nog niet over tot grondaankopen. Vanwege de omvang en complexiteit ligt het benoemen van de Zanddijk als groot project voor de hand. Wij zijn voornemens in de komende maanden een voorstel van die strekking aan u voor te leggen.

(x € 1.000)	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
Project Central Gate (2018)			400
Wegeninvesteringen		2.780	
Impuls bedrijventerreinen (2019)		1.500	
Zeeland Connect (2019-2022)	240		

In de voorjaarsnota hebben we stilgestaan bij de subsidieregeling van het Rijk voor veiligheidsprojecten op N-wegen. Op het moment van schrijven van deze nota is er nog geen duidelijkheid over de inhoud van de regeling. Wanneer er meer duidelijkheid ontstaat informeren wij u daarover, en zullen wij zo mogelijk ook voorstellen doen om in dat kader projecten voor te stellen.

In de commissie Economie van 31 augustus 2018 hebben wij toegezegd in de najaarsnota informatie te verstrekken over de eventuele verdubbeling van de Bernhardweg-West (N254). Een extern adviesbureau is bezig met een beknopte verkenning. Op het moment van schrijven van deze nota loopt die verkenning nog. Wij zullen Provinciale Staten op een later moment van informatie voorzien.

Door North Sea Port wordt het project Central Gate voorbereid, een centrale servicelocatie bij het havengebied Vlissingen Oost. Doel van het project is duurzamer ruimtegebruik, efficiëntere logistiek en bevorderen van veiligheid en leefbaarheid. Vanuit de regio-envelop worden de voorbereidingskosten (€ 400.000 in 2018) gedekt.

1.3.5. Economische innovatie en Europese stimulering

In de voorjaarsnota is geconstateerd dat snelle actie geboden was om investeringskansen in het kader van POP3 subsidies te benutten. Er is een inhaalslag gemaakt in openstellingen en het indienen van projecten. Als gevolg daarvan heeft RVO, de organisatie die voor alle provincies de subsidie-afhandeling POP3 doet, laten weten dat zij extra kosten moeten maken voor de afhandeling in 2018. Wij stellen daarom voor deze kosten (€ 275.000) alsnog beschikbaar te stellen in 2018.

Om de innovatie te stimuleren, dragen wij bij aan kleinere activiteiten zoals de “zomerondernemer” en de Zeeuwse innovatieprijs. Voorgesteld wordt voor deze activiteiten vanuit het onderdeel innovatie uit de investeringsagenda € 100.000 op te nemen.

De economische ontwikkelingen zorgen ervoor dat er volop interesse is van bedrijven om zich in Zeeland te vestigen. Vanuit staatssteunregels, maar ook vanuit de omvang van de investeringen die daarmee gemoeid zijn, kunnen wij daar niet direct in investeren. Tegelijkertijd zijn er soms wel andere mogelijkheden, om bijna symbolisch duidelijk te maken dat wij als overheid de komst van het bedrijf steunen. Bijvoorbeeld via investeringen in innovatie en duurzaamheid. Om die mogelijkheid te hebben stellen wij voor in 2019 € 400.000 beschikbaar te stellen, uiteraard alleen in te zetten binnen de regels rondom staatssteun.

Het subsidieprogramma voor economische structuurversterking, dat vanuit de aanjaaggelden Zeeland in Stroomversnelling met provinciale cofinanciering is opgezet, wordt in 2018 niet volledig besteed. Begin 2019 start een nieuwe ronde subsidieverlening. Hiervoor is al aangegeven dat, vanwege het niet doorgaan van het Industrieel symbiose Fonds, een bedrag van € 1 miljoen Rijksmiddelen beschikbaar komt voor de aanjaaggelden. Met het oog daarom stellen wij voor het restant van de provinciale cofinanciering voor 2018 door te schuiven naar 2019, en aanvullend € 500.000 als cofinanciering uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen voor 2019.

(x € 1.000)	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
Proceskosten POP3 (2018)	275		
Vestigingsklimaat (2019)	400		
Innovatieondersteuning (2019)		100	
Cofinanciering aanjaaggelden (2019)		500	

1.3.6. Arbeidsmarkt en Campus Zeeland

Waar enkele jaren geleden werkloosheid een probleem was, is het beeld veranderd na de economische crisis. Inmiddels slaan bedrijven alarm over duizenden on vervulbare vacatures in de komende jaren. Samen met gemeenten en bedrijven is een aanvalsteam opgezet, dat urgente uitdagingen oppakt.

Om ook de langere termijn de goede werknemers aan te kunnen bieden is het van belang om te investeren in de opleiding van jonge mensen. Daarnaast zijn scholen in de omgeving van groot belang voor de leefbaarheid. Voor het voortgezet onderwijs in Zeeuws-Vlaanderen wordt vanuit de eerste tranche de regio-envelop € 3 miljoen beschikbaar gesteld. Binnen de regio-envelop is hiervoor in totaal € 8,25 miljoen voorzien. Voor arbeidsmarktacties komt daaruit in 2019 € 400.000 beschikbaar.

Verder gaat aandacht uit naar de ‘groene’ sector: onmisbaar voor Zeeland. De kwaliteit, duurzaamheid en innovatiekracht van de sector en het beroepsonderwijs moet vergroot worden. Hiervoor is vanuit de regio-envelop € 500.000 beschikbaar, die direct in 2018 voor de uitvoering wordt ingezet.

Campus Zeeland is een triple helix samenwerking van overheden, ondernemers en onderwijsinstellingen. Eén van de belangrijkste projecten binnen Campus Zeeland was het onderzoeken van de haalbaarheid van een tweede University College, naast het bestaande University College Roosevelt, om getalenteerde jeugd vast te houden en hoogwaardige werkgelegenheid aan te trekken en te faciliteren met goed opgeleid personeel. Het blijkt dat deze doelstelling beter te realiseren is met een nieuw, gespecialiseerd “department” binnen het bestaande UCR (UCR-EI) dan met een apart, tweede college. Het UCR-IE richt zich op onderwijs en onderzoek naar specifiek Zeeuwse thema's als water, energie en bio-based interventies in het landschap (bijv. voedsel, waterveiligheid). Zeeland heeft alle ingrediënten in huis om een florerend living lab te zijn voor kennis en innovatie op deze gebieden, in samenwerking met het NIOZ, Wageningen Marine research, en diverse engineeringopleidingen bij de universiteit Gent.

Er is brede steun voor een dergelijk department, onder meer vanuit verschillende ministeries. Afspraken over samenwerking met de Universiteit van Gent zijn vergevorderd in de voorbereiding. De startdatum voor het UCR-EI is voorzien in 2020.

Het business plan gaat er vanuit dat het department in 10 jaar toegroeit naar de uiteindelijke omvang (in staf en aantal studenten) en dan volledig gefinancierd wordt uit reguliere middelen. Voor

de kosten in de aanlooperperiode wordt vanuit de regio-envelop € 7 miljoen bijgedragen (eerste tranche 2018 € 1,4 miljoen), met cofinanciering van de provincie en de gemeente Middelburg. Voor de provincie bedraagt de cofinanciering € 5 miljoen, die in de doorrekening van de investeringsagenda is opgenomen. Wij stellen voor deze middelen verdeeld over 2019 t/m 2021 (€ 1 miljoen 2019, € 2 miljoen 2020 en € 2 miljoen 2021) beschikbaar te stellen.

De grote investeringen in het Joint Research Centre en het nieuwe UCR-EI zijn belangrijke dragers van Campus Zeeland. Voor de totale realisatie van Campus Zeeland is ook versterking nodig van de grensoverschrijdende verbanden van de Zeeuwse onderwijs- en onderzoeksinstituten, het blijven stimuleren van de kennis- en innovatienetwerken, versterking van het groene onderwijs en uitrol van de pilot hybride onderwijs met docenten en bedrijfsleven in Zeeland. Wij stellen voor om in 2019 voor deze projecten en de begeleiding van de grote investeringen € 1.375.000 uit de investeringsagenda beschikbaar te stellen.

Voor de verdere ontwikkeling van Dockwize (voorheen Dok 41) komt vanuit de regio-envelop in 2018 € 200.000 beschikbaar.

(x € 1.000)	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
VO Zeeuws Vlaanderen			3.000
Versterking beroepsonderwijs			500
Campus Zeeland (UCR) (2018-2022)		5.000	1.400
Ontwikkeling Dockwize			200
Arbeidmarktacties			400
Versterking onderwijs- en onderzoeksinstituten en stimulering kennis en innovatienetwerken (2019)		1.375	

1.3.7. Leefbaarheidsagenda

De uitvoering van de leefbaarheidsagenda wordt afgestemd in een gezamenlijk navigatieteam van gemeenten en provincie. Veel elementen (met name op het gebied van zorg en voorzieningen) zijn primair een gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar de Provincie kan belangrijke meerwaarde leveren in bijvoorbeeld in openbaar vervoer, het versterken van de ruimtelijke kwaliteit, en in het versterken van maatschappelijke initiatieven. De Westerschelde ferry, die onder deze opgave viel, is inmiddels aangemerkt als groot project.

In 2010 hebben Rijk en Provincie samen een stimuleringsregeling voor het toegankelijk maken van bushaltes ingesteld. In totaal is voor € 2,7 miljoen (€ 1,9 miljoen Rijk, € 0,8 miljoen provincie) aan subsidies aan wegbeheerders verleend. De beschikkingen zijn verschillende malen verlengd (tot uiterlijk eind dit jaar), maar niet alle projecten worden gerealiseerd.

Er ligt nog wel een opgave, en wij doen de afspraken met het Rijk gestand. Daarom vorderen wij in totaal € 0,9 miljoen terug voor de niet uitgevoerde projecten, en willen wij dat geld beschikbaar maken voor een nieuwe subsidieregeling (met andere voorwaarden) vanaf 2019. Daarnaast bezien wij of nog meer aanpassingen van provinciale haltes uit deze middelen bekostigd kunnen worden.

(x € 1.000)	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
Provinciale Impuls Wonen (2018 / 2019)			1.000
Slimme vervoersoplossingen (2018 / 2019)			400

Vanuit de regio-envelop komt er € 1 miljoen (verdeeld over 2018 en 2019) aanvullend beschikbaar voor de Provinciale Impuls Wonen, met een specifieke koppeling naar het energiezuinig maken van woningen. Daarnaast komt er via de regio-envelop € 200.000 in 2018 en € 200.000 in 2019 voor slimme vervoersoplossingen voor leerlingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het organiseren van pilots voor onder andere deelmobiliteit en carpoolen om te voorzien in de vervoersbehoefte van scholieren en studenten.

1.3.8. Kwaliteitskust

De Zeeuwse Kustvisie is in oktober 2017 door 17 partijen samen ondertekend, inclusief een actieprogramma. In dat actieprogramma staan onder meer het tot ontwikkeling brengen van aandachtsgebieden en strandovergangen en verbetering van de vitaliteit van de verblijfsrecreatie. Bij de ondertekening was bekend dat nog niet alle benodigde middelen voor directe uitvoering van alle plannen beschikbaar waren. Daarom is gestart met de belangrijkste projecten.

(x € 1.000)	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
Aandachtsgebieden en strandovergangen Zeeuwse Kustvisie (2018/2019)			800
Vitaliteit verblijfsrecreatie (2018)			3.000

Via de regio-envelop wordt de aanpak nu versneld. In totaal komt hiervoor € 6 miljoen vanuit de regio-envelop beschikbaar, met in de eerste tranche € 3,8 miljoen. Hiervan is € 500.000 in 2018 en € 300.000 in 2019 gereserveerd om voorstellen van gemeenten voor de aandachtsgebieden en strandovergangen te subsidiëren. In totaal € 3 miljoen komt in 2019 beschikbaar voor een regeling van Impuls Zeeland ten behoeve van de vitaliteit van de verblijfsrecreatie. Met deze middelen lukt het om de in de Zeeuwse Kustvisie genoemde kwaliteitsslag versneld tot uitvoering te brengen.

1.3.9. Omgevingswet en -visie

De essentie van de nieuwe omgevingswet is dat er een omslag nodig is in de wijze waarop overheden opereren op het terrein van de fysieke leefomgeving. Tussen de overheden onderling, maar ook tussen overheid en samenleving. Dat vraagt een cultuuromslag: samenwerken als één overheid, gericht op de voorwaarden waaronder een ontwikkeling mogelijk gemaakt kan worden.

(x € 1.000)			
	Reguliere middelen	Invest. agenda	Regio- Envelop
Procesgeld omgevingsvisie	70		

In het proces werken we vanuit de ambities die door PS zijn meegegeven, namelijk:

- opgavegericht werken,
- vroegtijdige samenwerking,
- flexibiliteit,
- toegankelijkheid van documenten en
- snelle en eenvoudige processen voor initiatiefnemers.

Wij verkennen de mogelijkheid om samen met de gemeenten tot één gezamenlijke omgevingsvisie van alle overheden in Zeeland te komen. In de komende maanden gaat de aandacht vooral uit naar het opstellen van een inhoudelijke agenda van onderwerpen, via brede dialogen met het netwerk. Gezien de complexiteit van dit proces verwachten we dit jaar op de proceskosten een overschrijding van € 70.000, met name vanwege extra benodigde advieswerkzaamheden.

1.3.10. Zichtbaar Zeeland

De opgave Zichtbaar Zeeland richt zich op het versterken van het imago van Zeeland. Het imago van Zeeland is immers een bepalende factor bij de vraag of mensen bereid zijn naar Zeeland te komen, hetzij als recreant, hetzij als ondernemer/werkgever, maar zeker ook als werknemer. Vooral bij deze laatste groep ligt er een forse en actuele opgave, er dreigt namelijk een groot aantal onvervulbare vacatures in Zeeland te ontstaan. Het is dan ook noodzakelijk om Zeeland te herpositioneren als aantrekkelijke regio om te leven en te werken. In samenwerking met vele bedrijven, beroepsgroepen, overheden en onderwijsinstellingen wordt gewerkt aan de realisatie van een eigentijds digitaal instrumentarium.

1.3.11. Toekomst landelijk gebied, landbouw en natuur

Recent is door de minister van LNV, mevrouw Schouten, een visie geschetst voor de toekomst van de landbouw. Wij zien grote overeenkomsten tussen de visie van de minister en de plannen die ons voor ogen staan binnen de opgave, zoals die ook in de voorjaarsnota zijn beschreven. Naast uitvoeringsprojecten ligt het accent op het samen met alle relevante partijen opstellen van een gezamenlijke agenda voor het landelijk gebied.

Wij versnellen de realisatie van het Natuurnetwerk Zeeland door een meer pro-actieve aanpak vanuit de provincie. Omdat de beschikbare bestemmingsreserve inmiddels is gegroeid tot € 6,5 miljoen, zijn op dit moment geen aanvullende middelen benodigd. In combinatie van bestemmingsreserve, reguliere begroting en investeringsagenda zijn de middelen beschikbaar om in 2027 het Natuurnetwerk Zeeland te hebben gerealiseerd.

1.4. Recapitulatie financiële voorstellen strategische agenda

De doorkijk op de strategische agenda uit paragraaf 1.3 leidt tot de volgende financiële voorstellen waarvan de dekking wordt voorgesteld uit de budgettaire ruimte:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Klimaatadaptatie en Deltawateren		-540	-485	-325	-275
Energietransitie en Circulaire Economie			-50		
Cultuur en erfgoed	-150	-150			
Bereikbaarheid, havens en bedrijventerreinen		-60	-60	-60	-60
Economische innovatie en Europese stimulering	-275	-400			
Omgevingswet en -visie	-70				
Totaal budgettair effect	-495	-1.150	-595	-385	-335

Voorgesteld besluit: De financiële effecten uit bovenstaande tabel dekken uit de budgettaire ruimte van de betreffende begrotingsjaren.

1.5. Recapitulatie investeringsagenda

De investeringsagenda heeft betrekking op zes onderwerpen:

- Campus Zeeland
- Economische Innovatie
- Zuidwestelijke Delta
- Impuls Bedrijventerreinen
- Wegeninvesteringen
- Natuurontwikkeling

Binnen de investeringsagenda is sprake van overprogrammering: de beschikbare middelen zijn onvoldoende voor de investeringsbehoefte. Dat wil zeggen dat meer projecten worden voorbereid dan er investeringsmiddelen beschikbaar zijn. Daadwerkelijke toekenning van budgetten geschiedt door PS op het moment dat projecten bestedingsgereed zijn. In de afgelopen jaren zijn besluiten genomen voor investeringen tot een bedrag van € 23,3 miljoen.

In de doorkijk van de strategische agenda (paragraaf 1.3) zijn bestedingsgerede investeringen aangedragen voor in totaal € 12,1 miljoen. Na toekenning van deze voorstellen ontwikkelt de investeringsagenda zich als volgt:

(x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Totaal
Vorming investeringsagenda							67.500
Reeds eerder besloten	-5.033	-9.528	-4.288	-2.025	-2.475	-	-23.348
Beschikbaar in investeringsagenda voor keuzes najaarsnota '18							44.152
Herprogrammering najaarsnota '18	-	1.475	-1.050	-	-	-	425
Bestedingsgereed najaarsnota '18	-	-	-6.845	-3.250	-2.000	-	-12.095
Resteert na keuzes najaarsnota							32.482
Voorziene cofinanciering ZiS 2.0	-	-	-	-1.500	-1.500	-	-3.000
Verdere investeringsbehoefte	-	-	-2.700	-9.970	-12.480	-15.175	-40.325
Overprogrammering							-10.842

Eind 2022 heeft de bestemmingsreserve een saldo van ruim € 32 miljoen. Voor de periode tot en met 2022 voorzien wij in de investeringsagenda nog een investeringsbehoefte van ruim € 43 miljoen. Een bedrag van € 3 miljoen daarbinnen is gerelateerd aan projecten uit de regio-deal Zeeland in stroomversnelling 2.0, namelijk € 2 miljoen voor herstructurering en verduurzaming van bedrijventerreinen in Zeeland en € 1 miljoen voor stimulering van innovatie, mede in relatie tot de opgezette aanjaagregeling.

Per saldo resteert hiermee een overprogrammering van bijna € 11 miljoen.

Voorgestelde besluiten:

- Vanuit de bestemmingsreserve € 12,1 miljoen onttrekken ten gunste van de in paragraaf 1.3. genoemde projecten;
- Voor € 1,1 miljoen aan reeds geraamde middelen vanuit de investeringsagenda in 2018 overhevelen naar 2019;
- Voor € 425.000 aan reeds geraamde middelen (fondskosten voor de oprichting van het industrieel symbiose fonds) laten terugvloeien naar de investeringsagenda.

1.6. Recapitulatie Regiodeal Zeeland

Op 6 juli is de Regiodeal Zeeland door de ministers van LNV en BZK ondertekend. De Regiodeal, ook wel regio-envelop genoemd, behelst een investeringsprogramma (Zeeland in Stroomversnelling 2.0) met projecten op het gebied van kennis en innovatie, leefbaarheid en voorzieningen voor bedrijven. Dit investeringsprogramma sluit aan op het eerdere advies van de commissie Structuurversterking en Werkgelegenheid Zeeland (commissie Balkenende), dat haar verdere uitwerking kreeg in het investeringsprogramma 'Zeeland in Stroomversnelling (1.0)'. In onze brief van 6 juli 2018 hebben wij u nader geïnformeerd over de invulling van het investeringsprogramma Zeeland in Stroomversnelling 2.0.

Zeeland in Stroomversnelling 1.0 (ZIS 1)

In de voorjaarsnota 2018 hebben we aangegeven dat voor de aanjaaggelden nog cofinanciering van € 2 miljoen voor 2019 en 2020 gevonden moest worden. Inmiddels is de bijdrage van het rijk, waarvoor de cofinanciering nodig was, ingezet op het Tidal Technology Centre. Daarmee is dit cofinancieringsvraagstuk komen te vervallen. Zoals aangegeven in de doorkijk op de strategische agenda (par. 1.2), zijn de middelen voor de aanjaaggelden in 2018 niet geheel besteed. In 2019 zal hiervoor een nieuwe openstelling plaatsvinden.

Zeeland in Stroomversnelling 2.0 (ZIS 2)

Het Rijk heeft toegezegd om € 35 miljoen bij te dragen via de Regiodeal. Deze middelen zullen, op basis van de voortgang van de projecten in het investeringsprogramma, in tranches worden overgemaakt. In de septembercircularis volgt de eerste tranche van € 13,2 miljoen, verdeeld over de jaren 2018 tot en met 2020 (zie paragraaf 2.3 provinciefonds).

Gezien de prioriteiten die dit investeringsprogramma met zich meebrengt, maar ook vanwege de gewijzigde verantwoording van de subsidielasten (zie paragraaf 2.2), stellen wij voor een gedeelte van de middelen via de bestemmingsreserve naar voren te halen.

Samengevat ziet het investeringsprogramma met het bestedingsplan voor 2018 en 2019 er als volgt uit:

REGIODEAL ZEELAND Investeringsprogramma ZIS 2.0 (x € 1)	Bijdrage Regiodeal	Bestedingsplan		Koppeling met maatschappelijke opgave
Pijler 1: kennis en innovatie		2018	2019	
Subsidieregeling economische structuurversterking (anjaaggelden)	1.000.000			Economische innovatie en Europese stimulering
De innovatiehotspot van Zeeland	1.500.000	200.000		Arbeidsmarkt en Campus Zeeland
Samenwerking in de groene Delta	500.000	500.000		Arbeidsmarkt en Campus Zeeland
UCR Engineering and innovation Department	7.000.000	1.400.000		Arbeidsmarkt en Campus Zeeland

REGIODEAL ZEELAND Investeringsprogramma ZIS 2.0 (x € 1)	Bijdrage Regiodeal	Bestedingsplan		Koppeling met maat- schappelijke opgave
Pijler 2: Leefbaarheid		2018	2019	
Kwaliteitsimpuls wonen en leefbaarheid	5.000.000	500.000	500.000	Leefbaarheidsagenda
Kwaliteit Zeeuwse kust, gebiedsontwikkeling en kwaliteitsimpuls	6.000.000	500.000	3.300.000	Kwaliteitskust
Slimme vervoersoplossingen voor leerlingen	1.000.000	200.000	200.000	Leefbaarheidsagenda
Arbeidsmarkt	2.300.000		400.000	Arbeidsmarkt en Campus Zeeland
Uitbreiding bevrijdingsmuseum Zeeland en vier vrijheden	1.000.000	1.000.000		Cultuur en erfgoed
Voortgezet onderwijs Zeeuws-Vlaanderen	8.250.000	3.000.000		Arbeidsmarkt en Campus Zeeland
Pijler 3: Voorzieningen t.b.v. bedrijven		2018	2019	
Central gate	4.000.000			Bereikbaarheid, havens en bedrijven
Verduurzaming en herstructurering bedrijventerreinen	1.000.000		100.000	Bereikbaarheid, havens en bedrijven
PS Loop	1.000.000	1.000.000		Energietransitie en Circulaire economie
Vorbereidingskosten		400.000		Bereikbaarheid, havens en bedrijven (Central Gate)
Totaal	39.550.000	8.700.000	4.500.000	
		13.200.000		
Toegezegd door Rijk	35.000.000			
Overprogrammering	- 4.550.000			

In totaal is voor bijna € 40 miljoen aan projecten opgenomen. Afgezet tegen de bijdrage van het Rijk is er dus sprake van een overprogrammering van ruim € 4,5 miljoen. Een aantal projecten moet echter nog verder uitgewerkt worden. Dat betekent dat benodigde middelen lager kunnen uitvallen, of dat bij nader inzien projecten die nu in beeld zijn alsnog niet doorgaan. Om te voorkomen dat dergelijke ontwikkelingen tot onderbesteding zouden leiden, achten wij een overprogrammering in de voorbereiding verstandig (analoog aan de werkwijze rond de investeringsagenda). Met het oog daarop hebben wij een inspanningsverplichting afgegeven aan de regionale partners. In de volgende voor- en najaarsnota's zullen we u uiteraard informeren over de voortgang. De benodigde cofinanciering voor het investeringsprogramma is reeds aanwezig in de lopende meerjarenbegroting, onder meer via de investeringsagenda (zie vorige paragraaf).

1.7. Grote projecten

Voor de grote projecten rapporteren wij de voortgang via de kwartaalrapportages. De huidige inzichten geven ons geen aanleiding om in deze najaarsnota verder in te gaan op de grote projecten.

Uitzondering daarop vormt het nieuwe grote project Fietsvoetveer Vlissingen - Breskens. Het grote project heeft betrekking op de vraag hoe na 2024 op een duurzame wijze in een veer-

dienst kan worden voorzien. Daarnaast speelt de vraag hoe de periode tot 2024 wordt overbrugd. Complicerend, maar juridisch wel relevant, is dat wij daarbij opereren in twee verschillende rollen, namelijk enerzijds als concessieverlener en anderzijds als aandeelhouder van de deelneming WSF.

Bij dit project worden wij ondersteund door een externe adviseur, die zowel adviseert over de overbrugging tot 2024 (fase 1), als over een duurzame realisatie van een voetveer na 2024, mede op basis van een marktanalyse (fase 2).

Naar aanleiding van de uitkomsten van de eerste fase hebben wij u geïnformeerd (brief met kenmerk 18014301) over de verwachte kosten die samenhangen met de overbrugging tot 2024. Bij voortzetting van het bestaande beleid dreigt een structureel tekort van circa € 337.000 per jaar. Overigens was bij de start van de Westerschelde Ferry BV voorzien dat sprake kon zijn van een structureel tekort, hoewel op dat moment werd gehoopt dat gunstige brandstofprijzen en andere besparingen tot een break even situatie zouden leiden. Hoewel dat niet gelukt is, was het tekort in de eerste jaren ook lager.

De adviseur heeft daarnaast aangegeven dat het commerciële opereren van de BV dient te worden versterkt. Het versterken van de organisatie leidt in eerste instantie tot extra kosten bij de BV.

Gelet op de financiële positie van de WSF BV stellen wij voor om in 2019 incidenteel € 500.000 uit te trekken ter versterking van het eigen vermogen van de BV om fluctuaties in de kosten op te kunnen vangen.

Besluitvorming over de veerdienst is voorzien in december, als ook het tweede deel van het advies beschikbaar is. Vooruitlopend daarop is te voorzien dat voor de afdekking van structurele tekorten en om de organisatie van de WSF BV te versterken een structureel bedrag van € 500.000 vanaf 2019 benodigd zal zijn.

Vorgesteld besluit: vooruitlopend op de besluitvorming in december, deze voorgestelde bedragen dekken uit de budgettaire ruimte en voorlopig op een stelpost plaatsen. Besluiten over de aanwending worden meegenomen in het statenvoorstel over de toekomst van de veerdienst.

2. Financiële ontwikkelingen

2.1. Instandhouding infrastructuur

2.1.1. Ontwikkelingen vanuit de voorjaarsnota 2018

Begin 2018 is het 'Beheerkader Infrastructuur Provincie Zeeland' vastgesteld. In de voorjaarsnota 2018 heeft een verdere doorrekening en analyse van de budgetten plaatsgevonden. Dat heeft geleid tot het toekennen van aanvullende middelen voor de periode 2018 – 2028.

In de voorjaarsnota zijn wij verder ingegaan op de wijze van dekking van onderhoud en vervangingsinvesteringen. Wij hebben aangegeven dat inzicht in uitgewerkte beheerplannen nodig was om in de najaarsnota tot nadere voorstellen te komen. Inmiddels zijn de beheerplannen, oftewel de invoeringsstrategieën, voor het onderhoud 'droge infrastructuur' gereed. Deze zijn bijgevoegd in bijlage 3. Voor de 'natte infrastructuur' worden de beheerplannen op dit moment verder uitgewerkt.

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de ontwikkelingen die uit deze beheerplannen voorkomen en doen we voorstellen om het onderhoud op een structurele wijze in de meerjarenbegroting te verwerken.

Begripsbepaling

Bij de instandhouding van infrastructuur is het van belang om onderscheid te maken tussen (regulier) klein onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvesteringen.

Klein onderhoud gaat om dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om een object op het vastgestelde kwaliteitsniveau te houden, en wordt gedekt uit de lopende begroting.

Groot onderhoud wordt nodig om, na slijtage als gevolg van een lagere periode van gebruik, het object binnen de huidige levensduur op het vastgestelde kwaliteitsniveau te houden. Vervangingsinvesteringen vinden plaats als het hele object vervangen moet worden.

Een tussencategorie zijn **renovaties**: soms is het groot onderhoud zo groot, dat het kwalificeert als vervangingsinvestering.

In de beheerplannen wordt een optimale afstemming van klein onderhoud, groot onderhoud en vervangingsinvesteringen gezocht, om de totale kosten over de levensduur te minimaliseren.

2.1.2. Financiële verwerkingwijze

Financiële verwerkingwijze groot onderhoud

In de financiële verordening provincie Zeeland 2017 is opgenomen dat een voorziening groot onderhoud infrastructuur wordt ingesteld. De voordelen van een voorziening zijn dat door de jaarlijkse gelijke toevoegingen aan de voorziening, de jaarlasten van het onderhoud geëgaliseerd worden. Daarnaast geeft een voorziening de mogelijkheid om onderhoud in de planning te verschuiven, zonder dat dit leidt tot een begrotingswijziging.

Omdat de regels rond de vorming van voorzieningen recent zijn aangescherpt in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), zijn we in samenspraak met de accountant tot de conclusie gekomen dat het beoogde doel van de voorziening beter via het instrument van een reserve kan worden bereikt. Deze overweging hebben wij ook besproken met de auditcommissie.

In lijn met het advies van de accountant en de bespreking met de auditcommissie stellen we daarom voor om geen onderhoudsvoorziening, maar een onderhoudsreserve in te stellen. Provinciale Staten zijn vrij om over de toevoegingen en onttrekkingen aan een reserve te besluiten,

mits deze reserve niet negatief wordt. Door de toevoegingen aan de reserve jaarlijks zoveel mogelijk gelijk te houden – zonder dat de reserve in enig jaar negatief wordt - worden op deze wijze ook de jaarlasten van het onderhoud geëgaliseerd.

Voor deze onderhoudsreserve infrastructuur stellen we het volgende instellingsbesluit voor:

- Jaarlijkse onttrekkingen aan de reserve ter dekking van het groot onderhoud zijn enkel toegestaan voor groot onderhoud dat is gebaseerd op de beheerplannen, die maximaal 5 jaar oud zijn en een minimale planperiode van 10 jaar kennen;
- In het lopend begrotingsjaar mag tot maximaal het beschikbaar saldo in de reserve worden onttrokken, mits hiermee onderhoudslasten worden gedekt die zijn opgenomen in de beheerplannen.
- Afwijkingen op de werkelijke (te maken) onderhoudslasten ten opzichte van de onderhoudskosten uit de beheerplannen zullen in voor- en najaarsnota aan PS worden voorgelegd, met daarbij de gevolgen voor de onderhoudsreserve.

Aangezien voor de ‘natte infra’ de beheerplannen nog niet gereed zijn, blijven we de onderhoudslasten dekken in de jaren dat deze worden uitgevoerd. Wanneer ook deze beheerplannen zijn afgerond zullen we u een voorstel voorleggen om het groot onderhoud van de natte infra toe te voegen aan deze onderhoudsreserve.

In de voorjaarsnota 2018 is reeds een onderhoudsreserve gevormd voor het groot onderhoud aan de bedrijfspanden. Daarvoor is nu nog geen beheerkader uitgewerkt. Wanneer dat beschikbaar is (verwacht bij de voorjaarsnota 2019) zullen wij u voorstellen dit instellingsbesluit ook voor de reserve groot onderhoud bedrijfspanden te laten gelden.

Ten behoeve van de vorming van deze onderhoudsreserves in plaats van voorzieningen stellen we voor om de financiële verordening op dit punt aan te passen.

Financiële verwerkingwijze investeringen en renovaties

Het BBV heeft bepaald dat met ingang van 2017 investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd dienen te worden. In de financiële verordening is opgenomen dat voor de dekking van investeringen - indien hiervoor geen reeds bestaande dekking aanwezig is - een dekkingsreserve wordt gevormd, mits de weerstandsratio ($> 1,5$) daarna toereikend blijft.

In de voorjaarsnota hebben we aangegeven dat vanuit het perspectief dat *vervangingsinvesteringen* geen ‘vrije keuze’ zijn, maar een noodzaak vanuit de instandhouding van het object, het jaarlijks (structureel) dekken van de afschrijvingslast voor de hand ligt. Wij stellen daarom voor om voor vervanginvesteringen geen dekkingsreserves meer aan te leggen, maar deze te dekken uit de exploitatie.

Dat betekent dat de toekomstig geraamde middelen voor de aanleg van de dekkingsreserves voor vervangingsinvesteringen vrijvallen. Tegelijkertijd vormen we daarop een stelpost in de exploitatie om de toekomstige jaarlijkse afschrijvingslasten te kunnen dekken.

Op de levensduur van het object is dit budgettair neutraal, maar in de planperiode 2018 – 2028 betekent dat echter per saldo een vrijval van geraamde budgetten. Op de nadere financiële consequenties komen wij terug in paragraaf 2.1.4.

Aangezien de afweging op *nieuwe (infrastructurele) werken* wel een vrije keuze is, is de wijze waarop deze investeringen gedekt wordt ook een vrije keuze. Dekking is dan mogelijk door een dekkingsreserve aan te leggen vanuit de hiervoor geraamde exploitatiebudgetten of bijvoorbeeld vanuit de investeringsagenda. Anderzijds, voornamelijk in het geval dat geen middelen beschikbaar zijn, kan ook een voorstel worden voorgelegd om de afschrijvingslast structureel in de meerjarenbegroting op te nemen. In het voorstel voor het vormen van een investeringskrediet aan Provinciale Staten zal de wijze van dekking expliciet ter besluitvorming worden voorgelegd, waarbij ook het effect van de jaarlijkse bruto-afschrijvingslast van deze investering op de exploitatie wordt aangegeven.

Wij stellen voor, gelet ook op het gesprek met de auditcommissie hierover, om deze verwerkingwijze van investeringen aan te passen in de financiële verordening en vanaf heden de investeringen op deze wijze in de meerjarenbegroting te verwerken.

Vanwege de voorgestelde wijziging van de dekking van zowel vervangingsinvesteringen als nieuwe investeringen, stellen we voor de financiële verordening hierop ook aan te passen.

2.1.3. Voorgestelde besluiten financieel beleid

Voorgestelde besluiten: Op basis van de hiervoor genoemde ontwikkelingen doen we de volgende voorstellen:

- In plaats van een voorziening groot onderhoud een reserve groot onderhoud infrastructuur instellen volgens voornoemd instellingsbesluit.
- Vervangingsinvesteringen structureel in de meerjarenbegroting dekken en daarvoor een stelpost afschrijvingslasten vervangingsinvesteringen aanleggen.
- Voor nieuwe investeringen de wijze van dekking van de afschrijvingslasten per investeringsvoorstel voorleggen.
- De financiële verordening specifiek aanpassen op de volgende artikelen:
 - Art. 3.1 lid 5, 6, 7 en 11 (Waardering en afschrijven vaste activa), inclusief de bijlage afschrijvingsbeleid bij art. 3.1 (termijnen en categorieën);
 - Art. 3.4 (voorzieningen groot onderhoud)

2.1.4. Financiële ontwikkelingen

Klein onderhoud

Uit de verdere doorrekening van de beheerplannen blijkt dat voor het klein onderhoud over de periode 2018 – 2028 € 0,1 miljoen minder budget benodigd is.

Groot onderhoud

Op basis van de verdere doorrekening van de beheerplannen is het grillige verloop van de benodigde budgetten enigszins afgevlakt over de planperiode 2018 – 2028. Aanvullend onderzoeken we voor het groot onderhoud de volgende ontwikkelingen:

Ontwikkeling (Bedragen x € 1 mln.)	2018 – 2028
Op basis van de verdere uitwerking van de beheerplannen is uit inspecties aan duikers gebleken dat in de planperiode 2018 – 2028 voor € 0,5 miljoen aan aanvullende onderhoud benodigd is. Op andere objecten kan het budget juist met € 0,3 miljoen verlaagd worden. Uit de jaarrekeningcontrole 2017 is naar voren gekomen dat de onderhoudsvoorzieningen niet voldeden aan de recent aangescherpte vereisen, waardoor deze zijn komen te vervallen. Daarom kunnen de middelen die resteerden in verband met de oorspronkelijke opbouw van de onderhoudsvoorziening ook vrijvallen.	-1,1
Groot onderhoud aan de verkeersregelininstallaties (VRI's) in de planperiode 2018 – 2028 kwalificeert als renovatie, waardoor dit onderhoud ingevolge de BBV geactiveerd en afgeschreven dient te worden (zie vervangingsinvesteringen) in plaats van te verantwoorden in de exploitatie als groot onderhoud. Per saldo verschuiven de lasten meerjarig (en buiten de periode 2018-2028), maar leidt het daarmee niet tot een budgettair effect.	-2,2
In planperiode 2018 – 2028 minder middelen benodigd voor groot onderhoud	-3,3

Over de ontwikkelingen ten aanzien van het groot onderhoud aan de Stationsbrug Middelburg wordt u in een aparte brief geïnformeerd.

Uitgaande van uw instemming met onze voorstellen om ten behoeve van het groot onderhoud een onderhoudsreserve in te stellen, stellen wij voor deze als volgt op te bouwen:

X (€ 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Beginstand	-	3.500	1.948	899	424	42	699	519	412	1.527	1.705
Toevoeging	3.500	4.250	5.050	5.050	5.050	4.025	4.025	3.500	3.250	3.000	3.000
VRI's		-116	-96	-35	-40	-61	-45	-45	-91	-308	-68
Verhardingen		-3.961	-4.847	-4.487	-4.847	-3.161	-3.784	-3.142	-1.471	-2.239	-3.822
Droge kunstwerken		-1.725	-1.156	-643	-545	-371	-600	-420	-573	-274	-362
Totaal onttrekkingen		-5.802	-6.099	-5.525	-5.432	-3.593	-4.430	-3.607	-2.135	-2.822	-4.253
Eindstand	3.500	1.948	899	424	42	699	519	412	1.527	1.705	452

De onttrekkingen komen overeen met de invoeringsstrategieën van de droge 'infra' (zie bijlage 3).

Eind 2028 resteert een saldo van ongeveer € 0,45 miljoen, dat na instemming door Provinciale Staten betrokken kan worden in de dekking voor groot onderhoud in de jaren na 2028.

Vervangingsinvesteringen en renovaties

In de voorjaarsnota 2018 is een bedrag van € 5,2 miljoen opgenomen voor dekkingsreserves ten behoeve van de vervangingsinvesteringen, die waren opgenomen in de stand van de beheerplannen op dat moment. Daarbij is ook aangegeven dat de omvang van andere vervangingsinvesteringen nog uitgewerkt moest worden. Uit de verdere doorrekening van de beheerplannen blijkt dat in de periode tot 2028 aanvullend voor in totaal € 7,8 miljoen aan vervangingsinvesteringen benodigd is. Het gaat dan om de N275 – Philipsdam en N659 Oesterdam.

Uitgaande van het voorstel dat wij in paragraaf 2.1.3. hebben gedaan, worden deze vervangingsinvesteringen nu gedekt uit de exploitatie (via een stelpost) in plaats van uit een dekkingsreserve. Hoewel dat op de lange termijn budgettair neutraal is, betekent dat in de planperiode van 10 jaar een netto vrijval van € 7,1 miljoen (totale geraamde dekkingsreserves minus jaarlijkse lasten in planperiode van 10 jaar). Op basis van de huidige beheerplannen lopen de structurele afschrijvingslasten van de vervangingsinvesteringen op tot € 525.000 vanaf 2029.

Voor 2019 stellen we voor om de volgende investeringskredieten aan te leggen:

Vervangingsinvestering	Bedrag	Afschrijving
Bijpasinstallatie Zandkreekdijk N256 – Noord/Zuid	€ 0,26 miljoen	Vanaf 2020, 15 jaar
VRI Nieuwe Zuidbeekseweg N661	€ 0,14 miljoen	Vanaf 2020, 15 jaar
Verhardingen N290 – Traverse Kapellebrug	€ 0,85 miljoen	Vanaf 2020, 35 jaar

De hieraan gerelateerde afschrijvingslasten dekken we uit de stelpost afschrijvingen.

Financiële recapitulatie en voorgestelde besluiten

Voorgesteld besluit:

- De effecten op klein- en groot onderhoud verwerken in de meerjarenbegroting;
- De reserve groot onderhoud infrastructuur vormen conform voornoemd voorstel;
- De voorgestelde investeringskredieten aanleggen, waarbij de dekking van de afschrijvingslasten uit de stelpost afschrijving plaatsvindt.

Deze voorgestelde besluiten hebben de volgende budgettaire effecten op de zichtperiode van de meerjarenbegroting:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Klein onderhoud	43	6	16	6	6
Groot onderhoud	-1.310	3.161	-1.348	1.943	-5.424
Vervangingsinvesteringen	-	1.190	914	104	3.073
Totaal budgettair effect	-1.267	4.358	-419	2.052	-2.345

In paragraaf 4.5 van de voorjaarsnota 2018 hebben wij stilgestaan bij de negatieve stand van de bestemmingsreserve meerjarige projecten in 2020. In 2017 is de voorziening natte infra budgettair neutraal is gevormd. Om dat mogelijk te maken zijn budgetten herschikt via deze bestemmingsreserve. In bovenstaande financiële effecten is de verwerking opgenomen om deze eerdere mutaties in de bestemmingsreserve te herstellen.

2.2. Subsidieverantwoordingen

In de huidige situatie verantwoorden wij de subsidielasten volgens het zogenaamde *toerekeningsprincipe*. Op basis van de projectbegroting van de subsidieontvanger worden de subsidielasten verspreid over meerdere jaren, in het tempo waarin de ontvanger de prestaties levert. Dat heeft als consequentie dat wij nauwlettend de voortgang van de bestedingen van deze subsidies moeten volgen. Verschuivingen in de voortgang leiden er immers toe dat ook de subsidielasten over de jaren verschuiven. Om deze voortgang te volgen zijn wij afhankelijk van de informatie van de subsidieontvanger. Dat betekent dat het met name bij de jaarafsluiting een intensief en relatief complex traject is om tijdig over de juiste voortgangsinformatie te beschikken. Afwijkingen op de eerdere inschattingen van de voortgang kunnen bovendien ook tot begrotingsonrechtmatigheid leiden.

Mede op basis van het advies van de accountant stellen wij daarom voor om de subsidielasten te verantwoorden volgens het *voorzichtigheidsprincipe*, waarbij de subsidielast wordt verantwoord in het jaar dat de subsidiebeschikking wordt afgegeven. Op deze wijze wordt ook inzicht in de aangegane subsidieverplichtingen verschaft, aangezien deze op de balans vermeld moeten worden. Deze stelselwijziging draagt ertoe bij om de administratieve druk te beperken.

Voorgesteld besluit: we stellen voor om deze systematiek van verantwoording van subsidielasten met ingang van 1 januari 2018 aan te passen. Deze aanpassing geldt niet voor subsidies waarin in de subsidiebeschikking is aangegeven dat deze bedoeld is voor activiteiten in een specifiek jaar (zoals bijvoorbeeld integrale kostensubsidies).

Op basis van de reeds afgegeven subsidiebeschikkingen zullen we voor circa € 4,8 miljoen aan geraamde subsidielasten in toekomstige jaren via de bestemmingsreserve meerjarige projecten overhevelen naar het lopend begrotingsjaar 2018. Daarmee betreft dit een budgettair neutrale verschuiving over de meerjarenperiode van de begroting. Daarnaast maakt deze wijziging ook mogelijk dat middelen uit de eerste tranche van de Regiodeal nog dit jaar kunnen worden verwerkt.

In de begrotingswijziging die volgt op de najaarsnota zullen we dit effect aan u voorleggen. De grondslagen waarop we de subsidielasten verantwoorden zullen we expliciet in de jaarrekening 2018 opnemen.

2.3. Ontwikkelingen Provinciefonds

2.3.1. Algemene uitkering

Accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap-op-trap-af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de indexering van de algemene uitkering en daarmee op de omvang van het fonds. De jaarlijkse toename of afname van het provinciefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd.

In de septembercirculaire¹ van dit jaar, gebaseerd op de Miljoenennota, wordt het geraamde accres 2018 verlaagd ten opzichte van de meicirculaire. Dit komt vooral doordat het Rijk dit jaar naar verwachting minder uitgeeft dan geraamd. De geraamde uitgaven van het Rijk dalen in latere jaren structureel door lagere loon en prijsontwikkeling dan eerder geraamd.

Het lagere accres in 2018 wordt gedeeltelijk gecompenseerd door een verhoging van het accres in 2019, waar ook in de troonrede naar is verwezen. Omdat de negatieve bijstelling van 2018 een structureel karakter heeft, en groter van omvang is dan de positieve bijstelling van het accres in 2019 en verder, is in meerjarig perspectief sprake van een netto daling van het accres.

BTW-compensatiefonds

De ontwikkeling van het BTW-compensatiefonds heeft invloed op de hoogte van de algemene uitkering. Resterende middelen in het BTW-compensatiefonds worden namelijk toegevoegd aan de algemene uitkering, of in het geval van een tekort onttrokken aan de algemene uitkering. In de septembercirculaire is een verlaging van de resterende ruimte in het BTW-compensatiefonds gepresenteerd vanwege hogere BTW-declaraties door de lagere overheden. Hierdoor kan ook een lager bedrag aan de algemene uitkering worden toegevoegd dan in de meicirculaire aangegeven.

De accresontwikkeling (inclusief ontwikkelingen BTW compensatiefonds) ziet er meerjarig als volgt uit:

(x € 1.mln)	2018	2019	2020	2021	2022
Ontwikkeling accres septembercirculaire	-2,5	-0,2	-0,5	-0,6	-0,5

¹ Septembercirculaire 2018: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/circulaires/2018/09/18/septembercirculaire-provinciefonds-2018>

Voorgesteld besluit: Voor de jaren 2019 tot en met 2022 de verlaging opvangen binnen de stelpost provinciefonds. Voor 2018 is in de stelpost hiervoor nog € 0,5 miljoen beschikbaar. De resterende € 2 miljoen onttrekken aan de budgettaire ruimte in 2018.

2.3.2. Stelpost provinciefonds

In de financiële verordening is opgenomen dat een maximale stelpost provinciefonds wordt aangehouden van € 3 miljoen. Vanuit deze stelpost wordt de jaarlijkse indexering van de begroting, als ook de gevolgen van CAO ontwikkelingen gedekt. Daarnaast dient de stelpost om negatieve fluctuaties in de het accres op te vangen.

Vanwege de hiervoor genoemde accresontwikkeling ontwikkelt de stelpost accres provinciefonds zich als volgt:

(x € 1.mln)	2018	2019	2020	2021	2022 ev
Stand stelpost accres provinciefonds na verwerking septembercircularisatie	-	1,3	0,5	1,8	1,8

In de voorjaarsnota is besloten om, in afwijking van de financiële verordening, de stelpost provinciefonds voor de jaren 2021 en 2022 op te hogen tot een saldo van respectievelijk € 5 miljoen en € 6 miljoen. Achtergrond daarvan was het hoge positieve accres in de maartcircularisatie, vanwege de hierin verwerkte effecten van het regeerakkoord en het IBP.

Het accres bevindt zich door de negatieve bijstelling in zowel de mei- als septembercircularisatie weer op een genormaliseerd niveau. Wij zijn daarom van mening dat een structurele verhoging van de stelpost boven het voorgeschreven maximum van € 3 miljoen uit de financiële verordening nu niet meer noodzakelijk is.

Wel stellen wij voor om de stelpost vanaf 2019 structureel aan te vullen tot jaarlijks € 3 miljoen. Achterliggende reden hiervan is dat toekomstige loon- en prijsontwikkelingen, voor zowel de Provincie als voor gesubsidieerde instellingen, mogelijk dekking uit deze stelpost vragen. Voor provinciaal personeel zijn onlangs de onderhandelingen gestart voor een nieuw af te sluiten CAO 2019 – 2020. Op het moment dat duidelijkheid bestaat over de effecten van deze CAO, alsmede de gevolgen voor deze stelpost, zullen we deze separaat aan u voorleggen. Macroeconomisch bevindt Nederland zich in een onzekere situatie. Ondanks dat het Rijk in haar miljoenennota aangeeft dat we ons in een hoogconjunctuur bevinden en volgend jaar meer kunnen besteden, geeft het Rijk ook aan dat de Brexit, eventuele handelsconflicten en toenemende volatiliteit op de financiële markten grote druk op de Nederlandse economie kunnen leggen. Uiteindelijk heeft dat dan ook gevolgen voor de Rijksbegroting. Vanwege de trap-op-trap-af systematiek met het Rijk heeft dat directe gevolgen voor de provinciefondsuitkeringen. Toekomstige negatieve effecten op het accres zijn daarom niet uitgesloten.

Voorgesteld besluit: De stelpost provinciefonds vanaf 2019 structureel ophogen tot € 3 miljoen, waarbij de effecten gedekt worden uit de budgettaire ruimte:

(x € 1.mln)	2018	2019	2020	2021	2022 ev
Budgettaire effect ophogen stelpost	-	1,7	2,5	1,2	1,2

2.3.3. Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Via het provinciefonds ontvangt de provincie ook decentralisatie uitkeringen. Deze uitkeringen hebben een eigen verdeling per provincie. In tegenstelling tot specifieke doeluitkeringen zijn deze decentralisatie-uitkeringen niet geormerkt en hoeft over de besteding geen aparte verantwoording te worden afgelegd. Decentralisatie uitkeringen zijn vaak wel verbonden met een zeker doel maar hoeven formeel niet aan dit doel uitgegeven te worden.

Voor 2018 tot en met 2022 gelden de volgende mutaties in de decentralisatie-uitkering voor Zeeland:

Decentralisatie-uitkering	
Regiodeal Zeeland	Het kabinet reserveert maximaal € 35 miljoen voor de aanpak van de opgaven van Zeeland. Hierbij wordt ingezet op het versterken van de leefbaarheid, kennis en innovatie en het voorzieningenniveau van bedrijven. Met deze tranche worden de projecten gefinancierd die in 2018 zullen worden opgestart. Zeeland ontvangt in 2018 € 7,6 miljoen, in 2019 € 5,5 miljoen en in 2020 € 0,1 miljoen.
N62 Sloeweg	De oplevering van de Sluiskiltunnel heeft plaatsgevonden en is er duidelijkheid over de financiële afhandeling van het Mobiliteitsfonds Zeeland. De eerder toegezegde middelen in het Mobiliteits-fonds Zeeland van € 1,3 miljoen worden beschikbaar gesteld aan Zeeland
Jong leren eten	Tien provincies ontvangen in totaal € 0,5 miljoen voor het programma Jong Leren Eten. De betreffende provincies ondernemen hiervoor netwerkactiviteiten, gericht op voedseducatie. Voor Zeeland gaat het om een bedrag van € 0,05 miljoen in 2018
Clean Underground Sustainable Transport	Het betreft een bijdrage aan het project Clean Underground Sustainable Transport dat de provincie Zeeland zal laten uitvoeren. In het havengebied North Sea Port (Zeeland) gaat een onderzoek van start naar de mogelijke uitrol van een grootschalige buisleidinginfrastructuur. Die leidingen zijn van belang om de CO2-uitstoot in het grensoverschrijdende havengebied te verminderen en de transitie naar een circulaire economie mogelijk te maken. Het onderzoek loopt tot 30 juni 2019. Zeeland ontvangt € 25.000 in 2018
Monumenten-zorg.	De provincies ontvangen sinds 2012 jaarlijks € 20 miljoen vanuit het provinciefonds voor de restauratie van rijksmonumenten op basis van het aantal rijksmonumenten. De provincies hebben in IPO-verband besloten om met ingang van 2019 de middelen van de decentralisatie-uitkering te verdelen op basis van het aantal rijksmonumenten minus het aantal woonhuizen. Door deze aanpassing sluit de uitkering beter aan op de daadwerkelijke restauratieopgave per provincie. Allereerst komt dit omdat in de praktijk in alle provincies de woonhuizen reeds uitgesloten waren van subsidie. Daarnaast is het totaal aantal rijksmonumenten (volgens het actuele rijksmonumentenregister) aanzienlijk hoger dan het aantal monumenten in 2012 waarop de huidige verdeling van de decentralisatie-uitkering is gebaseerd. Voor Zeeland houdt dit en structurele verlaging in van € 0,4 miljoen per jaar vanaf 2019.
Programma Impuls omgevingsbeleid	Provincies ontvangen voor 2019 een bedrag van in totaal € 13,684 miljoen voor het Programma Impuls Omgevingsveiligheid 2015-2019. De Impuls Omgevingsveiligheid bestaat uit een aantal deelprogramma's van de gezamenlijke overheden. Voor Zeeland gaat het om een bedrag van € 0,2 miljoen in 2019.

Cijfermatig ziet de verwerking van de decentralisatie-uitkering er als volgt uit:

(x € 1 mln)	2018	2019	2020	2021	2022
Regiodeal Zeeland	7,6	5,5	1,0		
N62 Sloeweg	1,1				
Clean Underground Sustainable Transport	0,03				
Jong leren eten	0,05				
Monumentenzorg		-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Programma IOV		0,2			
Totaal budgettaire effect	8,8	5,3	0,6	0,4	0,4

Voorgesteld besluit: De effecten van de decentralisatie-uitkeringen verwerken in de meerjarenbegroting.

2.4. 2^e ronde budgetbewaking

Om zicht te krijgen op de voortgang van de uitvoering en realisatie van de begroting is - als onderdeel van de reguliere planning & control cyclus - een 2^e ronde budgetbewaking 2018 uitgevoerd.

De uit deze 2^e ronde budgetbewaking voortkomende mutaties en bijstellingen zijn onder te verdelen in:

- Budgettaire effecten;
- Budgettaire neutrale effecten vanwege overboekingen tussen begrotingsjaren; en
- Budgettaire neutrale wijzigingen in het begrotingsjaar 2018.

Samengevat zien de budgettaire effecten van de 2^e ronde budgetbewaking voor het dienstjaar 2018 en de jaren daarna er als volgt uit:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022 ev
Extra pachtinkomsten	125				
Opcenten motorrijtuigenbelasting	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Rente	1.037	750	500	500	500
Knelpunten busvervoer	228				
Tractaatweg	547				
Zeeuws Archief	-60	-60	-60	-60	-60
Overig	-76	-77	-77	-77	-77
Budgettaire effect	3.101	1.913	1.663	1.663	1.663

Hieronder lichten we bovenstaande effecten kort toe:

- De jaarlijkse pachtinkomsten zijn afhankelijk van de hoeveelheid beschikbare pachtgronden en de soort teelt die daar op plaatsvindt. Voor dit jaar verwachten we extra pachtinkomsten van € 125.000.
- De afgelopen maanden laten de opcenten motorrijtuigenbelasting een positief effect zien, met name vanwege een toename van het aantal auto's en het gemiddelde gewicht per auto. We verwachten dat deze ontwikkeling een structureel effect zal hebben.
- De ontwikkelingen van de rentestanden leveren naar verwachting een structureel positief effect op
- Voor 2018 resteren middelen op het budget knelpunten busvervoer. De geconstateerde knelpunten in 2018 zijn, wegens lagere indexering van de concessievergoeding dan verwacht, grotendeels uit reguliere OV-middelen gedekt.
- Bij de vorming van het investeringskrediet voor de Tractaatweg zijn de onderhoudslasten vanaf 2018 opgenomen. Aangezien de ingebruikname van de Tractaatweg eind 2018 voorzien, zal in dit jaar geen onderhoud plaatsvinden. Het beschikbare budget voor 2018 kan daarmee vrijvallen.
- Met het Zeeuws Archief hebben we in 2017 dienstverleningsovereenkomst afgesloten voor het gebruik van archiefruimte. Omdat extra archiefruimte benodigd is, leidt dit tot een aanpassing van de dienstverleningsovereenkomst en daarmee ook tot structureel hogere lasten.

De overheveling van budgetten naar eerdere of latere jaren verloopt budgettair neutraal, via toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserve meerjarige projecten of, indien van toepassing, via overlopende passiva. Op basis van deze tweede ronde budgetbewaking stellen we voor om budgetten met betrekking op een totaal bedrag van € 11,7 miljoen over te hevelen van 2018 naar volgende begrotingsjaren. De belangrijkste effecten hieruit zijn:

(x € 1.000)	2018	2019	2020	2021
Aanjaaggelden Z.i.S 1.0	-3.963	1.500	1.500	963
Zuidwestelijke Delta – Volkerak–Zoommeer	-2.200	2.200		
Zuidwestelijke Delta – Grevelingen	-2.330	2.330		
Zandsuppletie Roggenplaat	-894	894		
Natura2000 – beheerplannen / PAS	-1.600			1.600
Natuurbeheer	-400			400
Natuurontwikkeling	-200	200		
Overige effecten	-150	150		
Totaal	-11.737	7.274	1.500	2.963

Voor een gedetailleerde uiteenzetting van bovenstaande effecten verwijzen we naar bijlage 1.

Daarnaast gaan we in bijlage 1 verder in op de budgettair neutrale effecten binnen het lopende boekjaar, die grofweg te verdelen zijn in drie categorieën:

- Ramen van opbrengsten;
- Aanvullen van budgetten met een overbesteding uit bestaande budgetten (doelstellings-overstijgend)
- Overhevelen van budgetten naar andere budgetten waarop de baten/lasten daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Voorgesteld besluit: De effecten uit de 2e ronde budgetbewaking, zoals opgenomen in bijlage 1, verwerken in de begrotingsjaren 2018 en verder.

2.5. Overige financiële ontwikkelingen

2.5.1. Wettelijke milieutaken

Uitvoering BRZO-taken

Eén van de wettelijke taken van de provincie is het verlenen van milieuvergunningen en het houden van toezicht o.a. op het gebied van lucht, bodem, geluid en water. Voor wat betreft de bedrijven die vallen onder het BRZO regime is recent besloten dat deze taken in het vervolg door DCMR Milieudienst Rijnmond, in plaats van door de RUD Zeeland, worden uitgevoerd. Hierover hebben wij u ook in onze brief van 4 september 2018 (kenmerk 18921708) geïnformeerd.

Voor de uitvoering van deze BRZO taken zal jaarlijks een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met de DCMR worden gesloten. Om de DCMR te kunnen laten voldoen aan het vereiste kwaliteitsniveau is voor het jaar 2019 een bedrag van € 767.000 en voor de daarop volgende jaren een jaarlijks bedrag van € 617.000 aan aanvullende middelen nodig. In de voorjaarsnota zijn voor de uitvoering van de BRZO taken door de DCMR in 2018 al aanvullende middelen toegekend.

In het benodigde bedrag voor 2019 is een incidenteel bedrag van € 150.000 opgenomen voor implementatiekosten die voortkomen uit het overzetten van de werkzaamheden van de RUD Zeeland naar de DCMR. Vanwege deze overgang van de BRZO-taken kan sprake zijn van frictiekosten die voor onze rekening komen. Op dit moment is daarover echter nog geen zekerheid. Indien deze kosten zich zullen voordoen zullen we u separaat over deze gevolgen informeren.

Milieutaken voortkomend uit andere verplichtingen

In de voorjaarsnota is voor 2018 aanvullende dekking toegekend voor een aantal andere verplichtingen op het gebied van milieu. Enkele van deze verplichtingen hebben een structureel karakter. Voor 2019 en de jaren daarop is daarom aanvullende dekking benodigd voor de volgende milieutaken:

Milieutaken voortkomend uit andere verplichtingen (voor 2019 en verder)	
IPO-afspraken uitvoering meerjarenprogramma BRZO	Voor iedere provincie structureel € 46.000
Inhoudelijk voorbereiden RUD op Omgevingswet	€ 40.000 tot en met 2021
Extra inzet van specifieke deskundigheid voor toezicht op de saneringsactiviteiten van Van Citters Beheer	€ 111.000 in 2019
Reparatie van een ommissie voor enkele reguliere toezichtstaken bij niet BRZO bedrijven in het P*Q-systeem	€ 56.000 structureel
De organisatorische implementatiekosten van het P*Q systeem bij de RUD Zeeland	€ 158.000 in 2019 en € 139.000 structureel in volgende jaren
Jaarlijks doen zich situaties voor waarvoor op basis van wettelijke bepalingen (aanvullende) inzet van de RUD Zeeland / DCMR benodigd is, maar waarvoor zij in haar jaarplannen geen of beperkt rekening mee hebben gehouden	€ 100.000 structureel
Vervallen rijksfinanciering voor verplichte scholing van BOA's bij de RUD Zeeland	€ 40.000 structureel
Landelijk besluit tot intensivering van actualiteitstoets van de afgegeven vergunning van de BRZO-en Rie4 Bedrijven	€ 105.000 structureel
Extra inzet van de RUD Zeeland / DCMR door verwachte jaarlijkse toename van het aantal bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is	€ 25.000 in 2019; daarna jaarlijks oplopend met € 25.000 tot € 150.000 in 2024
Voor onderdelen van de door de provincie te verlenen WABO vergunningen worden door de gemeenten advies, toezicht- en handhavingswerkzaamheden verricht. Vanwege een wetswijziging wordt momenteel nagegaan hoe dit in de toekomst georganiseerd wordt. De verwachting is dat hierdoor taken verschuiven naar de provincie.	€ 75.000 structureel
Verwachte lagere rijksbijdrage Impuls Omgevingsveiligheid ten behoeve van de uitvoering van het in voorbereiding zijnde provinciaal Extern Veiligheidsprogramma	€ 60.000 structureel

Daarnaast hebben wij in de voorjaarsnota aangekondigd dat de evaluatie van het P*Q systeem bij de RUD Zeeland mogelijk aanleiding zou geven tot de aanpassing van het benodigde aantal uren per product. Vooralsnog houden we rekening met een structurele ophoging van het benodigde aantal uren (€ 150.000 structureel vanaf 2019).

Bovenstaande knelpunten vragen de volgende financiële dekking:

(x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Milieutaken voortkomend uit andere verplichtingen	-966	-861	-886	-871

In deze knelpunten is overigens geen rekening gehouden met de uitkomsten van een verkenning die momenteel wordt uitgevoerd naar mogelijke ambities op milieugebied. Indien de verkenning daartoe aanleiding geeft zullen we deze ambities, inclusief financiële consequenties, ter besluitvorming aan u voorleggen.

Bodemsaneringen na 2020

Als bevoegd gezag controleert de provincie of bodemsaneringen in de provincie correct worden uitgevoerd. Bodemsaneringen zijn in de zero-based begroting benoemd als ambitie voor de begrotingsjaren 2017 – 2020. Hiervoor is jaarlijks € 1,2 miljoen begroot. Voor de duur van het landelijk convenant bodem en ondergrond, dat een looptijd heeft tot en met 2020, ontvangen wij hiervoor dekking via het provinciefonds. In de zomernota 2017 én voorjaarsnota 2018 is besloten om alle ambities uit de zero-based begroting ook voor de begrotingsjaren 2021 en 2022 op te nemen. Voor bodemsaneringen valt dit echter buiten de looptijd van het landelijk convenant. De provincies dienen eind 2020 spoedeisende bodemlocaties gesaneerd of beheerst te hebben. Mogelijk gaan de taken na 2020 over naar de gemeenten. We stellen daarom voor de geraamde bedragen voor 2021 en 2022 (jaarlijks € 1,2 miljoen) te laten vrijvallen.

Recapitulatie en voorgesteld besluit

Voorgesteld besluit: De benodigde middelen voor 2019 en verder beschikbaar stellen uit de budgettaire ruimte:

(x € 1.000)	2019	2020	2021	2022 e.v.
Uitvoering BRZO taken door DCMR	-767	-617	-617	-617
Milieutaken voortkomend uit andere verplichtingen	-966	-861	-886	-871
Bodemsanering 2021 en 2022	-	-	1.188	1.188
Totaal	-1.733	-1.478	-315	-300

2.5.2. Ontwikkeling salarisbudgetten

Deze zomer zijn mede naar aanleiding van de aanvullend toegekende middelen in de voorjaarsnota ongeveer 35 medewerkers aangenomen. Het merendeel hiervan is gestart per 1 september 2018.

Voor het lopende begrotingsjaar 2018 verwachten wij dat desondanks binnen het salarisbudget € 600.000 niet besteed zal worden. De oorzaak van deze onderbesteding ligt voor een belangrijk deel in hogere inkomsten uit detacheringen en declaratiemogelijkheden bij externe partijen.

Vanwege de uitbreiding van de personeelsformatie, maar ook vanwege de intensivering in het werken in opdrachten, ontstaat aanvullende behoefte aan flexibele werk- en overlegruimtes waarvan ook externe partners en gasten gebruik kunnen maken. Onderdeel van het nu reeds aangelegde investeringskrediet gebouw G is de implementatie van het hospitality-concept. We stellen voor om nog dit jaar het investeringskrediet G – en daarmee ook de daaraan gerelateerde dekkingsreserve - te verhogen met € 600.000 om ook gebouw A (hoofdgebouw) aan te passen aan het hospitality concept.

Voorgesteld besluit: De ophoging van het investeringskrediet dekken uit de ruimte in het salarisbudget.

Status verbouwing gebouw G

Daarnaast is in de voorjaarsnota aangegeven dat op het investeringskrediet gebouw G een tekort van € 120.000 resteerde vanwege asbestwerkzaamheden die omvangrijker bleken dan verwacht. Inmiddels is dit tekort teruggelopen tot € 100.000. Aangezien in de verbouwing van gebouw G ook werkzaamheden aan installaties zijn opgenomen die vallen onder regulier onderhoud, kunnen we hierdoor € 70.000 aan uitgaven uit de reguliere onderhoudsbudgetten dekken.

Voorgesteld besluit: Voor het restant tekort van € 30.000 stellen we voor het investeringskrediet op te hogen en te dekken uit de aanvullende middelen die eerder aan de reserve groot onderhoud bedrijfsgebouwen zijn toegevoegd.

2.6. Ontwikkeling grondbank

In de nota Grondbeleid is met u afgesproken dat drie maal per jaar met u de voortgang met betrekking tot de grondbank en kavelruil wordt gedeeld. Voor de stand van zaken met betrekking tot de grondbank verwijzen wij naar bijlage 2. Uit deze bijlage blijkt dat de voorraad gronden en opstallen op dit moment een waarde van ruim € 44 miljoen vertegenwoordigen.

3. Financieel perspectief

3.1. Vertrekpunt

Als gevolg van de besluitvorming rond Thermphos voorzagen wij in de najaarsnota 2017 een stand van de algemene reserve van € 1,6 miljoen eind 2018. Vanwege het hoge accres uit de maartcirculaire, de instemming van de andere provincies met het advies van de cie Jansen (herstel weeffout provinciefonds), en de tijdelijke verhoging van de opcenten MRB, hebben we in de voorjaarsnota voorstellen kunnen doen om de uitvoering van onze kerntaken te repareren en onze weerstandspositie te versterken. In combinatie met de het positieve jaarrekeningresultaat 2017 is de algemene reserve in de voorjaarsnota daarmee aangegroeid tot € 10,7 miljoen in 2018. Daarmee is voldaan aan de weerstandsratio 'algemene reserve' van 1,0, die is voorgescreven in de zomernota 2017.

3.2. Recapitulatie financieel meerjarenperspectief

Als gevolg van de voorgestelde besluiten in deze nota ontwikkelt het financieel meerjarenperspectief zich als volgt:

(x € 1.000)	Paragraaf	2018	2019	2020	2021	2022
Budgettaire ruimte tot en met 7^e BWN 2018		2.278	1.502	11.208	3.959	11.147
Correct ramen jaarschijf 2022 n.a.v. zero-based heroverweging begroting						393
Stand in begroting 2019		2.278	1.502	11.208	3.959	11.540
Bestuurlijke samenwerking	1.2	-55	-55	-55	-40	
Doorkijk strategische agenda	1.4	-495	-1.150	-595	-385	-335
Grote projecten	1.5	0	-1.000	-500	-500	-500
Instandhouding infrastructuur	2.1.4	-1.267	4.358	-419	2.052	-2.345
Provinciefonds en ophoging stelpost accres	2.3	-1.967	-1.720	-2.480	-1.212	-1.185
2 ^e ronde budgetbewaking	2.4	3.101	1.913	1.663	1.663	1.663
Overige financiële ontwikkelingen	2.5.1		-1.733	-1.478	-315	-300
Toevoeging aan algemene reserve	3.3	-1.595				
Saldo budgettaire ruimte		-	2.115	7.345	5.222	8.538

3.3. Ontwikkeling algemene reserve en weerstandsratio

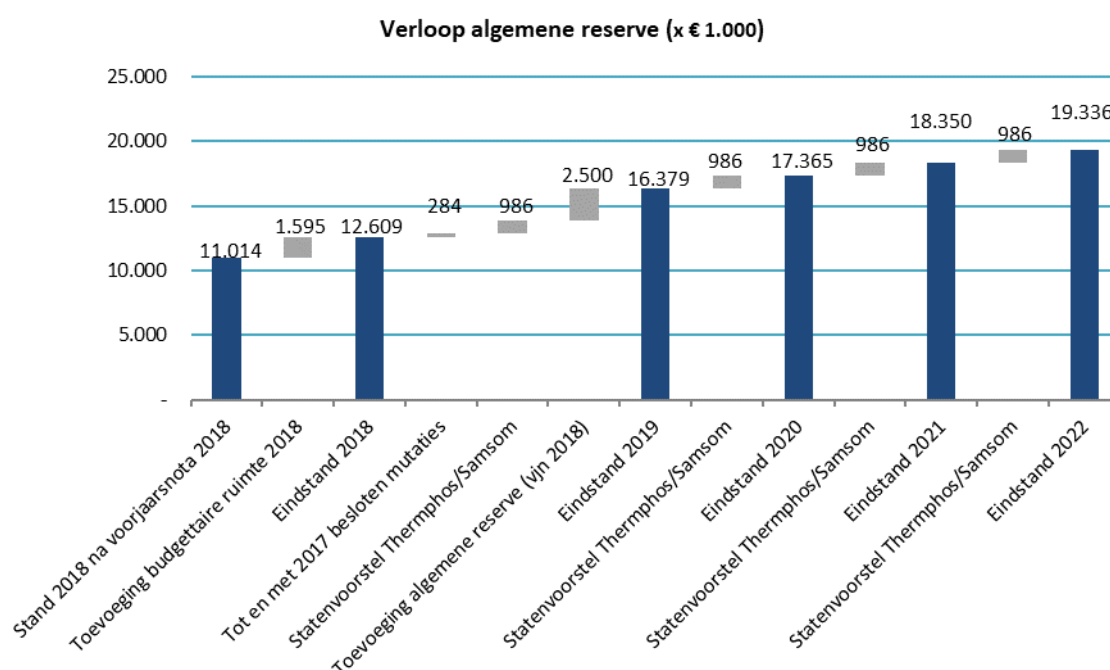
In de jaarrekening 2017 bedroeg de stand van de algemene reserve € 4,5 miljoen. Mede gezien de positieve ontwikkeling van het financieel perspectief hebben we in de voorjaarsnota aanvullende voorstellen kunnen doen om de algemene reserve in 2018 te versterken. Met inbegrip van besluiten uit voorgaande jaren kwam de algemene reserve daarmee uit op een stand van

ongeveer € 11 miljoen voor eind 2018. Aanvullend hebben we in de voorjaarsnota ook het voorstel gedaan om € 2,5 miljoen aan de algemene reserve in 2019 toe te voegen.

Na de voorjaarsnota hebben geen besluiten meer plaatsgevonden die van invloed zijn op de hoogte van de algemene reserve.

Voorgesteld besluit: We stellen voor om het saldo van de budgettaire ruimte in 2018 toe te voegen aan de algemene reserve.

Het verloop van de algemene reserve ziet er dan als volgt uit:

Na verwerking van de voorgestelde mutaties bereikt de algemene reserve eind 2018 een stand van ruim € 12,6 miljoen, die oploopt tot € 19,3 miljoen eind 2022.

In de begroting 2019 is opgenomen dat het huidige benodigde weerstandsvermogen € 9,1 miljoen bedraagt. Dat leidt daarmee voor 2018 tot een weerstandsratio 'algemene reserve' van 1,4 die daarmee ruimschoots voldoet aan het minimale niveau van 1,0. Vanaf 2019 versterkt de weerstandsratio zich verder.

De budgettaire ruimte kan daarmee als vrij beschikbaar beschouwd worden, met de kanttekening dat verdere afspraken rond het IBP kunnen leiden tot een beroep op deze ruimte. Hoewel de budgettaire ruimte in 2019 nog relatief beperkt is, biedt de ruimte in de jaren er na mogelijkheden voor een volgend college om intensiveringen voor Zeeuwse opgaven te kunnen voorstellen.

Bijlagen

Bijlage 1: effecten 2^e ronde budgetbewaking 2018

In paragraaf 2.4. hebben we stilgestaan bij de budgettaire effecten uit de eerste ronde budgetbewaking. Daarnaast onderkennen we de budgetoverhevelingen, waarbij het budget naar een ander begrotingsjaar wordt overgeheveld, en budgettair neutrale effecten, waarbij in hetzelfde begrotingsjaar budgetverschuiving over verschillende doelstellingen optreden.

In deze bijlage geven we op doelstellingsniveau een nadere toelichting op deze effecten:

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Budgettaire effecten:									
010302	Tractaatweg								
Bij de vorming van het investeringskrediet voor de Tractaatweg zijn de onderhoudslasten vanaf 2018 opgenomen. Aangezien de ingebruikname van de Tractaatweg eind 2018 voorzien, zal in 2018 geen onderhoud plaatsvinden.	-547								
030101	Natuurontwikkeling								
Jaarlijks wordt een inschatting gemaakt van de te verwachten pachtopbrengsten. De realisatie kan afwijken, omdat de exacte opbrengsten worden bepaald door soort teelt en oppervlakte.	-125.								
050101	Doelmatig en doeltreffend beheer (vaar)wegen								
In verband met de gewijzigde rolverdeling binnen het samenwerkingsverband gladheidsbestrijding heeft een nadere analyse van de geraamde baten (als vergoeding voor onze inbreng van areaal, personeel, materieel, steunpunten, etc.) en de daarmee samenhangende lasten plaatsgevonden.	877	-846	877	-825	877	-825	877	-825	
050104	Goede bereikbaarheid voor bedrijven en forenzen								
Het openbaar vervoer beleid gaat uit van vraaggericht openbaar vervoer, en daar waar geen of weinig vraag is wordt gewerkt met de haltetaxi. De geconstateerde knelpunten in 2018 zijn, wegens lagere indexering van de concessievergoeding dan verwacht, grotendeels uit reguliere OV-middelen middelen gedekt.	-228.000								
060101	Toekomstbestendige culturele infrastructuur								
Met het Zeeuws Archief hebben we in 2017 dienstverleningsovereenkomst afgesloten voor het gebruik van archiefruimte. Omdat extra archiefruimte benodigd is, leidt dit tot een	60		60		60		60		

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
aanpassing van de dienstverleningsovereenkomst en daarmee ook tot structureel hogere lasten.									
070102	Herkenbaar en samenwerkend bestuur								
Naast de kosten van het secretariaat organisatie en bedrijfsvoering komen ook specifieke IPO-taken ten lasten van dit budget.		25		25		25		25	
900101	Opcenten motorrijtuigenbelasting								
De afgelopen maanden laten de opcenten motorrijtuigenbelasting een positief effect zien, met name vanwege een toename van het aantal auto's en het gemiddelde gewicht per auto. We verwachten dat deze ontwikkeling een structureel effect zal hebben.			-1.300		-1.300		-1.300		-1.300
900104	Saldo van financieringsfunctie								
Vanwege de ontwikkelingen van de rentestanden verwachten we hier een structureel positief effect op.		-1.037		-750		-500		-500	
960104	Overig Overhead								
Betreft de kosten van extra adviezen van de extern accountant voor WNT en BRZO-taken.		20							
Overhevelen budgetten									
010102	Economische Innovatie								
In het kader van de afspraken ZIS1 en ZIS2 wordt de rijksbijdrage en de daarbij behorende cofinancieringsbijdrage van de provincie en gemeenten indien deze niet zijn besteed meegenomen naar het volgend jaar. De middelen zijn nog niet volledig ingezet omdat in 2018 een eerste openstelling is geweest die we gezamenlijk met de economic board willen evalueren om een geslaagde volgende openstelling mogelijk te maken. Daarnaast wordt het project SDR niet meer uitgevoerd. afspraak met het Rijk is dat deze middelen (€ 1 mln.) worden ingezet voor de aanjaaggelden.		-3.609		1.321		1.325		963	
010103	Zuidwestelijke Delta								
Betreft tweede deel volledige programma Grevelingen - Volkerak-Zoommeer. Inmiddels is voor de Grevelingen een positief rijksbesluit genomen, waardoor dat in de planvormingsfase zit. Voor het Volkerak-Zoommeer is een Rijksbesluit nog niet genomen. Door het uitblijven daarvan wordt het budget doorgeschoven naar 2019		-2.200		2.200					
Op dit moment vindt de Kwartiermakersfase Grevelingen plaats die gericht is op een Bestuursovereenkomst eind 2018. Pas in 2019 is te verwachten dat het bedrag wordt opgevraagd.		-2.330		2.330					

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
010201	Kwaliteitskust								
Zie 010102 Economische innovatie		-136		70		66			
Voor het project Duurzaam door wordt een subsidie ontvangen van het Rijk. De middelen bedoeld voor 2017, zijn in 2018 ontvangen. Deze worden echter in 2018 niet meer besteed. Voorgesteld wordt om deze middelen over te hevelen naar 2019, zodat deze niet terugvloeien naar het Rijk.		-50		50					
010204	Energietransitie								
Zie 010102 Economische innovatie		-200		100		100			
030101	Natuurontwikkeling								
De uitvoering van het rijksproject zandsuppletie Roggenplaat is vertraagd. De geraamde bijdrage om de werkzaamheden mede te bekostigen wordt overgeheveld naar het dienstjaar 2019 via de bestemmingsreserve meerjarige projecten en via de Overlopende passiva 00432.		-894		894					
In verband met eerst in 2019 te passeren verkopen van gronden wordt het daarmee gemoeide bedrag overgeheveld naar 2019.		-200	200						
030102	Natuurbeheer								
In plaats van 50% POP cofinanciering op agrarisch natuurbeheer haalt RVO 75% op in Europa. Het Europese geld zal hierdoor wel eerder op zijn. Daarom wordt het provinciale deel, net als in andere jaren, overgeheveld naar 2021.		-400						400	
030103	Natuurherstel								
Een aantal projecten loopt vertraging op, een aantal valt goedkoper uit. De verwachting is dat het totale pakket wordt uitgevoerd en goedkoper wordt. Ook worden mogelijkheden onderzocht voor alternatieve projecten. De stand van zaken van de PAS wordt hierbij afgewacht. Begin 2019 volgt een nieuwe meerjarenraming voor het totale pakket aan maatregelen binnen het beschikbare meerjarig budget.		-1.600						1.600	
040102	Concurrentiepositie, logistiek, maintenance en food								
Zie 010102 Economische innovatie		-18		9	9				
070102	Herkenbaar en samenwerkend bestuur								
De verkennende gesprekken over het afsluiten van regio-akkoorden met de gemeenten zijn pas vanaf eind oktober 2018 gepland. Vandaar dat deze bedragen waarschijnlijk niet meer in 2018 worden uitgegeven, maar pas in 2019.		-100		100					

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Budgetfair neutraal									
010104	Infrastructuur								
Correctie op eerdere ramingen in de 6e begrotingswijziging 2018 betreffende de (salaris)inkomsten verbonden aan EU-subsidies kavelruilbureau en landbouwroute Absdale-Hulst	202								
Afgelopen jaar is het restant budget ad €950.000 op de activiteit Fietsvoorziening Oud Vossemeer Broekseweg teruggevloeid naar de OP BDU. Deze middelen worden nu onttrokken uit de OP BDU, zodat het project nog dit jaar kan worden gerealiseerd. Daarnaast zijn t.b.v. het project N652 3e fase recreatieverdeelweg in de jaarrekening 2017 meer lasten verantwoord, waardoor de begroting dient te worden gecorrigeerd met € 363.000	1.313	-1.313							
Afgelopen jaar is het restant budget van de snelheidsverlaging Sint Maartensdijk teruggevloeid naar de dekkingsreserve weginvesteringen. Dit wordt nu onttrokken uit de reserve zodat dit project volgend jaar tot uitvoering kan komen.				80					
010202	Zichtbaar Zeeland								
Voor de Digitale kennismaking Zeeland zijn/worden diverse licentie- en beheerovereenkomsten gesloten. Deze zijn aangeschaft vanuit regulier I&A budget.	-31			-61		-61		-31	
010204	Energietransitie								
Betreft het ramen van kosten RUD-Zeeland voor werkzaamheden opgenomen in de Dienstverleningsovereenkomst 2018 betreffende BRZO, vergroting inrichtingenbestand, exploitatie pxq-systeem, strippenkaart, beoordelen energierapporten (EED) en natuurwetgeving. Betaling van deze personele inzet RUD voor de provincie verloopt via de maandelijksse facturatie.	-8								
020103	Goed woon- en werk klimaat								
Zie 010204 Energietransitie	64								
030101	Natuurontwikkeling								
Correctie op eerdere ramingen in de 6e begrotingswijziging 2018 betreffende de (salaris)inkomsten verbonden aan EU-subsidies kavelruilbureau en landbouwroute Absdale-Hulst	312			312					
Betreft het administratief corrigeren van de raming van een activiteit tussen de doelstelling natuurontwikkeling en natuurbeheer.	16								

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
De opbrengst van de verkoop van natuurgronden wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve natuur.		-329							
030102	Natuurbeheer								
Voor Agrarisch natuurbeheer ontvangt de Provincie, via RVO, Europese cofinanciering. Uit analyse van de begroting blijkt dat de hoogte van de baten en lasten niet juist is opgenomen.		-800	800						
Betreft het administratief corrigeren van de raming van een activiteit tussen de doelstelling natuurontwikkeling en natuurbeheer.		-16							
030103	Natuurherstel								
Zie 010204 Energietransitie		-56							
050101	Doelmatig en doeltreffend beheer (water)wegen								
Op de wegensteunpunten is behoefte aan vergelijkbare AV-middelen in de vergader ruimten als op de centrale locatie Abdij. Bezien wordt of de ruimten voor algemeen gebruik beschikbaar kunnen komen.		-10							
050102	Vraaggericht basisnetwerk openbaar vervoer								
Voorgesteld wordt om de budgetten voor knelpunten openbaar vervoer en het budget t.b.v. de concessie openbaar vervoer samen te voegen.		105		337		337		337	
Zie 050101		10							
050104	Goede bereikbaarheid voor bedrijven en forenzen								
Voorgesteld wordt om de budgetten voor knelpunten openbaar vervoer en het budget t.b.v. de concessie openbaar vervoer samen te voegen.		-105		-337		-337		-337	
070101	Sterk provinciaal bestuur								
Betreft het ramen van de IPO-bijdrage voor Kerntaak 7 Kwaliteit Openbaar Bestuur zoals opgenomen in de IPO-programmabegroting 2018. Binnen de bestaande (IPO)budgetten is hiervoor geen budget geraamd. In de kerntaak Kwaliteit van het Openbaar Bestuur en Interbestuurlijke Verhoudingen komen uiteenlopende opgaven samen: "goed openbaar bestuur", financiën, toezicht, werkgeverszaken, en ook de overkoepelende opgave van versterken van de zichtbaarheid van de gezamenlijke provincies. Verder zijn er ten behoeve van de ontwikkelingen m.b.t. E-depot, extra middelen benodigd op het ICT-budget.		52							
900102	Provinciefonds								
De regeling jaargesprekken en daarin begrepen het systeem van beoordelen en belonen		15		12		12		12	

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
is per 1 september 2017 afgeschaft. Daarentegen hebben de medewerkers een verhoging van het individueel keuze budget gekregen. Het budget voor incidenteel belonen is in overleg met de ondernemingsraad ingezet voor het faciliteren van personeelsactiviteiten en het continueren van een kerstpakket. De besparing op dit budget vloeit terug naar het provinciefondsaccres.									
940101	Personeel								
Zie 900102 gericht belonen		-11		-6		-6		-6	
940102	Stelpost salarissen								
Correctie op eerdere ramingen in de 6e begrotingswijziging 2018 betreffende de (salaris)inkomsten verbonden aan EU-subsidies kavelruilbureau en landbouwrouten Absdale-Hulst		-514		-312					
Zie 900102 gericht belonen		-223		-35		-35		-35	
960101	Personeel								
Zie 900102 gericht belonen		219		28		28		28	
Betreft het ramen van de IPO-bijdrage voor Kerntaak 7 Kwaliteit Openbaar Bestuur zoals opgenomen in de IPO-programmabegroting 2018. Binnen de bestaande (IPO)budgetten is hiervoor geen budget geraamd. In de kerntaak Kwaliteit van het Openbaar Bestuur en Interbestuurlijke Verhoudingen komen uiteenlopende opgaven samen: "goed openbaar bestuur", financiën, toezicht, werkgeverszaken, en ook de overkoepelende opgave van versterken van de zichtbaarheid van de gezamenlijke provincies. Verder zijn er ten behoeve van de ontwikkelingen m.b.t. E-depot, extra middelen benodigd op het ICT-budget.		-52		-61		-91		-121	
960103	ICT								
Zie 010204		31		61		61		31	
Zie 960101				61		91		121	
Vorig jaar is besloten om het laatste deel van het papieren archief in een aanvullende opdracht (à ca. € 80.000) te laten bewerken door BECIS. Dit komt bovenop de eerdere lasten van het project archiefbewerking. Resultaat is dat het gehele archief is verplaatst naar het Zeeuws Archief.		-62							
980399	Bestemmingsreserve programma 3								
De opbrengst van de verkoop van natuurgronden wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve natuur		329							

		2018		2019		2020		2021 e.v.	
X € 1.000		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Investeringskredieten									
Verbouwing gebouw G	Vanwege de uitbreiding van de personeelsformatie, maar ook vanwege de intensivering in het werken in opdrachten, ontstaat aanvullende behoefte aan flexibele werk- en overlegruimtes waarvan ook externe partners en gasten gebruik kunnen maken. Onderdeel van het nu reeds aangelegde investeringskrediet gebouw G is de implementatie van het hospitality-concept. In de najaarsnota is voorgesteld om nog dit jaar het investeringskrediet G - daarmee ook de daaraan gerelateerde dekkingreserve - te verhogen met € 600.000 om het hospitality concept verder te kunnen uitbreiden, zodat gebouw A (hoofdgebouw) daarop aangepast kan worden. De ophoging van het investeringskrediet is daarbij voorgesteld te dekken uit de ruimte uit het salarisbudget.								
00074 Investeringskrediet verbouwing G, flexibel werken, hoofdingang en gebouw B	600								
940102 stelpost salarissen	-600								
IT infrastructuur	Op het gebied van de IT-infrastructuur (servers/storage) is een omvangrijke vervanging van apparatuur aan de orde. Het interne opslagsysteem (SAN) en bijbehorende servers is aan vervanging toe. De keuze voor een nieuwe techniek en implementatie daarvan in het eigen datacentrum is op dit moment kostentechnisch de meest efficiënte optie is. Voor deze investering wordt een investeringskrediet aangevraagd van € 630.000. Daar tegenover wordt gedeeltelijk een dekkingreserve gevormd (€ 500.000), vanuit de middelen die daarvoor eerder dit jaar zijn gereserveerd. Het restant wordt afgeschreven in 5 jaar, vanuit de regulier beschikbare middelen (€ 26.000 p/j). De structurele kosten (contract en onderhoud) zijn meegenomen in de reguliere budgetten ICT.								
Investeringskrediet vervanging IT infrastructuur	630								
960103 ICT	-500		-26		-26		-26		-26
Mobiele telefonie	Vanwege de aangroei van het personeel zijn extra telefoons aangeschaft. De dekking is voorzien vanuit de bestaande budgetten I&A. Daarnaast dienen de telefoons in plaats van in 2 jaar in 3 jaar te worden afgeschreven. Hiervoor wordt het investeringskrediet met € 115.000 opgehoogd, waarbij de dekking van de aanvullende afschrijvingslast uit de reeds bestaande budgetten van die begrotingsjaren komt.								
00093 investeringskrediet mobiele telefonie	115								
960103 ICT			-22		-22			158	

Bijlage 2: Ontwikkeling grondbank en kavelruil

Voortgang 2018

In de begroting 2018 is de volgende doelstelling afgesproken:

- Verwerving t.b.v. doelrealisatie; 125 hectare natuur, infra, water en overige doelen:
 - 1.1.1* Investeringsagenda – natuurontwikkeling ca. 100 hectare en wegenin-vesteringen
 - 1.1.3* Grote projecten als N62 Tractaatweg en Natuurpakket Westerschelde
 - 1.3* Programma Natuur en Platteland
- 15 kavelruilen
- 700 hectare landbouwstructuurverbetering (geruilde grond)

*paragraaf begroting 2018

Algemene trend is dat de mobiliteit op de grondmarkt heel laag blijft tegen hoge prijzen. Er is nog steeds veel vraag naar grond vanuit de landbouwsector. Verwerven van strategische grond wordt daardoor bemoeilijkt. De grondmarkt en mobiliteit wordt gemonitord. Er is op dit moment geen reden om de strategische verwervingsstrategie aan te passen. De afname van de grondvoorraad (hectares) in de grondbank wordt veroorzaakt doordat de ruilingen met de pachters uit de Hedwigepolder inmiddels zijn afgerond.

In de afgelopen periode is gewerkt aan het delen en ontwikkelen van kennis en kunde in Zeeland op het gebied van vastgoed. Onder andere door het organiseren van cursussen. Deze worden goed bezocht (> 100 deelnemers).

Daarnaast is in de afgelopen periode in nauwe samenwerking met de Radboud Universiteit Nijmegen, de Rijksuniversiteit Groningen en het Instituut voor Agrarisch Recht een eerste verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden van een Kenniscentrum Grond en Eigendom. Met veel partijen en organisaties die dit onderwerp aangaan zijn gesprekken gevoerd. Dit zal resulteren in een advies.

In de onderstaande tabel is de realisatie over de periode 1 januari tot 1 augustus 2018 aangegeven:

(Bedragen x € 1 mln.)	Per 1 januari 2018	Tot en met najaarsnota 2018	
		€	Hectares
Stand aanwending krediet Grondbank Zeeland van max € 66 miljoen (gronden en opstallen)	€ 46,3	€ 44,2	
Aantal hectares Grondbank, waarvan	1.324		1.242
NPW	368		291
Overige strategische gronden	956		951
Aantal hectares /€ verworven, waarvan		€ 8,1	164
NPW		€ 3,7	47
Grondbank Zeeland		€ 3,6	110
Overig		€ 0,8	7

(Bedragen x € 1 mln.)	Per 1 januari 2018	Tot en met najaarsnota 2018	
		€	Hectares
Aantal hectares / € verkocht, waarvan		€ 16,7	244
NPW		€ 9,7	123
Grondbank Zeeland		€ 6,5	90
Overig		€ 0,5	31
Aantal transacties met winst			# percelen
NPW			14
Natuur			15
overige strategische gronden			16
cumulatieve winst		€ 3,6	
Aantal transacties met verlies			# percelen
NPW			6
Natuur			0
overige strategische gronden			1
cumulatief verlies		€ -	
Saldo bestemmingsreserve Natuur	€ 6,5	€ 6,5	
Gerealiseerde hectares doelen			
Natuur**			31
infra			7
water***			0
overige, zoals.....			0
Gerealiseerde aantal kavelruilen			12
met totaal aantal deelnemers			78
met ha structuurverbetering			278

** verwerving wordt gefaciliteerd door de grondbank en het Kavelruilbureau. Meestal is een particuliere terreinbeheerder de verwervende partij. Via de subsidieregeling SKNL worden deze doelen verantwoord.

*** waterdoelen worden voornamelijk door het waterschap verworven waarbij de grondbank en het Kavelruilbureau faciliterend zijn

De grondbank en het kavelruilbureau werken op basis van vrijwilligheid. De te realiseren doelstellingen met betrekking tot doelrealisatie, kavelruilen en landbouwstructuurversterking zijn gemiddelden en een inschatting van een jaarlijks te bereiken resultaat. Deze gemiddelden gaan uit van de doelstellingen in de nota grondbeleid. Voor de doelrealisatie van natuur is nog een grote slag te maken. De verwachting voor 2018 is dat de transacties van de doelrealisatie voor de Tractaatweg, de Hedwigepolder zijn afgerond.

Bovenstaande rapportage is een uitwerking van het advies n.a.v. het artikel 217 a onderzoek waarin is opgenomen dat PS regelmatig wordt geïnformeerd over de (financiële) voortgang van de grondbank.

Bijlage 3: Uitvoeringsstrategieën infrastructuur

In afzonderlijke bijlagen zijn opgenomen:

- Uitvoeringsstrategie Elektronische Verkeersvoorzieningen 2019 – 2023;
- Uitvoeringsstrategie Verhardingen 2019 - 2023
- Uitvoeringsstrategie Droge Kunstwerken 2019 - 2023

COLOFON

Uitgave

Provincie Zeeland

Fotografie en illustraties

Provincie Zeeland • DNA-Beeldbank www.laatzeelandzien.nl

Bezoekadres

Provinciehuis, Abdij 6
4331 BK Middelburg

Contact

provincie@zeeland.nl

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 25 september
2018

September 2018

